

Színház

A MAGYAR SZÍNHÁZI TÁRSASÁG FOLYÓIRATA

DRÁMAMELLÉKLET 2002. ÁPRILIS

LŐRINCZY ATTILA

Melis Lászlónak és Réthly Attilának

A CSODA ALKONYA

avagy

EGY TÜNDÖKLETES TORZSZÜLÖTT KALANDOS ÉLETE

E. T. A. HOFFMANN: A KIS ZACHES, MÁS NÉVEN CINÓBER CÍMŰ ELBESZÉLÉSE NYOMÁN

SZEREPLŐK:

ZACHES, más néven Cinóber, torzszülött
ROSEBELVERDE, tündér
PROSPER ALPANUS, varázsló
PAPHNUTIUS NAGYHERCEG,
Demetrius király fia
ANDRES, Paphnutius komornyikja, később
államminiszter
MOSCH TERPIN,
a természettudományok professzora
CANDIDA,
Mosch Terpin professzor lánya
BOLDIZSÁR, a kerepesi egyetem diákja,
huszonkettő-huszonhárom éves

FABIENNE, egy fiús leány, joggyakornok,
Boldizsár barátja
LISA ASSZONY, a kis Zaches anyja
CEREMÓNIAESTER
TANÍTÓ ÚR
ESZTÉTIKA PROFESSZOR
VINCENZO SBIocca,
olasz hegedűművész
ORVOS
MAX és MÓRIC, két elvetemült bitang
HANNES, nyolc-tíz éves szőke fiúcska
Továbbá udvari tanácsosok, miniszterek,
hercegek, bárók, bárónők, szolgák, nép, zenészek

I. FELVONÁS

1. jelenet

No. 1. Nyitány

Demetrius király temetésének pompázatos gyászszertartása. Kerubok és szeráfok fújják a harsonákat. Fáklyák, gyertyák. Rekviem. A szőlőénekesek később mint Prosper és Rosebelverde jelennek majd meg. Középen a koporsó. A Ceremóniamester Paphnutiushoz lép, zavartan téblábol körülötte

CEREMÓNIAESTER

Fogadja őszinte...

PAPHNUTIUS

Elismerésem.

Pompázatos volt, igazán remek.

Sosem fogunk megfélekedni önről.

CEREMÓNIAESTER

Szívemből köszönöm, nagy jó uram!
(Nem mozdul)

Esetleg máris bontják a gyászszertartás kulisszáit

PAPHNUTIUS (Andreshez) No, hát akkor ezen is túl vagyunk.
ANDRES

Fenséges volt a szertartás. Bizony, szebbet talán álmodni sem lehet, s hogy sírt a nép.

PAPHNUTIUS

Szerették a királyt.

ANDRES

Vajon engem is így fognak szeretni?
Hacsak nem jobban.

PAPHNUTIUS

Maga meg mit áll itt?

Kíván még valamit?
 CEREMÓNIAEMESTER Nos, jó uram...
 PAPHNUTIUS Igen?
 CEREMÓNIAEMESTER ...mi sem áll tőlem távolabb,
 mint bármi sürgetés vagy zaklatás,
 s bocsánatát kérem, hogy emlitem,
 ...de amint azt ön is tudja bizonynyal...
 PAPHNUTIUS A tárgyra már! Nem érek erre rá!
 CEREMÓNIAEMESTER
 ...mi mindedig igazán boldogan,
 amink csak volt... és önfeledőzón,
 hiszen a jó Demetrius királyt
 magunk is szívünkéből...
 PAPHNUTIUS De mit akarsz?
 CEREMÓNIAEMESTER
 Szóval... a helyzet az, hogy kénytelen
 vagyok, ha nem haragszik...
 ANDRES Nyögd ki már!
 CEREMÓNIAEMESTER
 Nos, hát... a számla...
 PAPHNUTIUS Adjad ide! Hogy
 miért kell ezzel ennyit vacakolni?!
 Megőrülök! Mutasd!
 CEREMÓNIAEMESTER Tétélesen ki van
 mutatva...
 PAPHNUTIUS Csak a vége érdekel...
 Na ne! Kétmillió-hatszázezer
 dukát?!
 CEREMÓNIAEMESTER Hatszázkilencvenhétezer
 egészen pontosan.
 PAPHNUTIUS Ez képtelenség!
 CEREMÓNIAEMESTER
 Igen szerényen számolva, uram.
 Ennyi, se több, se kevesebb.
 PAPHNUTIUS Hogyan
 lehet ez ilyen rengeteg? ... Te Andres,
 nézd már meg, te ezt elhiszed?

Paphnutius és Andres tanulmányozzák a számlát

CEREMÓNIAEMESTER Csupán az
 aranykoporsó, az ötszázezer
 dukát volt, a balzsamozás pedig
 magában legalább kétszáz, ha nem több...
 ANDRES Kerubok és szeráfok: százkilencven?
 CEREMÓNIAEMESTER
 Sajnos ennyi az áruk.
 PAPHNUTIUS Hihetetlen!
 ANDRES No és ez? Men-zu-rá-lis kottairás
 hetvenötezerért... Azt képezed, hogy
 akármit beadhatsz nekünk? Te rabló!
 Mit merészelsz? Nem félted a nyakad?
 PAPHNUTIUS Mi az a menzurális kottairás?
 CEREMÓNIAEMESTER
 Csak untatnám vele felségedet...
 Minek is vesznénk el a részletekben?
 PAPHNUTIUS De mondd csak, nagyon is érdekel...
 ANDRES Legfőképp, hogy mitől kerül ilyen
 rengetegbe... Beszélj, te! És ne merj
 hazudni!
 PAPHNUTIUS Szóval?
 CEREMÓNIAEMESTER Kicsit bonyolult...
 ANDRES Talán hülyének nézel?
 CEREMÓNIAEMESTER Jaj, dehogy!
 ANDRES Elég belőled, eridj a pokolba!
 Képes lennél kilopni a szemünk,
 aljas bitang. ... Na még hogy kottairás,
 hogy van pofája!
 PAPHNUTIUS Mennyit fizessünk
 neki, Andresem?
 ANDRES Egy bűdös vasat se
 a szélhámos csalónak.
 PAPHNUTIUS Ezt azért

talán túlzásnak tartanám, hiszen
 a dolgát elvégezte rendesen...
 ANDRES Na de uram!
 PAPHNUTIUS Különben is? Vajon
 mi lenne fennköltebb, uralkodói
 tett, mint nagylelkűen megbocsátani.
 Adjál neki négyszázezer dukátot!
 Szép munkát végzett, ennyit csak megér.
 CEREMÓNIAEMESTER
 De hát csupán a költségeim milli...
 PAPHNUTIUS Háládra nem tartok igényt, mehetsz.
 Még mielőtt meggondolom magam.
 ANDRES Csókoljál kezet, aztán takarodj!
 CEREMÓNIAEMESTER
 Na és a pénz?
 ANDRES Majd holnap megkapod.

A Ceremóniaemester elkullog

2. jelenet

Paphnutius és Andres

ANDRES Csak tudnám, miből fogjuk kifizetni.
 PAPHNUTIUS Mit?
 ANDRES Nem mit, hanem kit... Ezt a bohócot.
 PAPHNUTIUS Csak kapja meg, mit bánom én.
 ANDRES De hát
 a kincstárban nincs százezer dukát.
 PAPHNUTIUS Miket beszélsz, az hogy lehet?
 ANDRES Ez van,
 bármilyen szomorú.
 PAPHNUTIUS Felfoghatatlan!
 És a rengeteg illeték... adó
 meg mit tudom én, ami befolyik?
 ANDRES Ma már jóformán senki sem fizet,
 inog az egész államgépezet...
 A jó Demetrius király – tudod
 te is – túlon túl engedékenyen
 és hiszékenyen ült a trónusán,
 becsaphatta akárki, ő pedig
 – bocsássad meg, muszáj kimondanom –
 az égvilágon semmit nem csinált,
 csak hagyta folyni mind a dolgokat.
 Fejetlenség, káosz és zűrzavar:
 ez dönti romba szép országodat...
 PAPHNUTIUS Túlzol talán kicsit – nem gondold?
 ANDRES Te nem tudod, mi van! Tenyész a bűn,
 és mindenféle rontó szellemek
 garázdálkodnak szeszélyük szerint,
 hisz' tartaniuk nem kell semmitől...
 Kérdezlek, jó uram, lehet-e ott
 érvényt szerezni a vámtarifáknak,
 ahol a léha polgárnak, ha kell,
 szárnyas lovokról a kéményen át
 dobnak le bármit a gátlástalan
 kalandorok...
 PAPHNUTIUS Ez nem lehet igaz!
 ANDRES Vajakosok, tündérek, vérszibanyák,
 veszett kuruzslók és bűbajosok
 rontják a lelkeket, és ha te most
 gátat nem szabsz ez elfajzott világnak,
 többet veszíthetsz el, mint gondold.
 PAPHNUTIUS Ugyan, na mit?
 ANDRES Minden hatalmatad.
 PAPHNUTIUS Ez az utolsó perc, Paphnutius.
 ANDRES Miért hogy erről semmit sem tudok?
 Előbújnak akár a föld alól is,
 vagy hintóikkal szántják az eget,
 csúfot üznek a szerencsétlenekből,
 s nyomukban nem jár más, mint rettegés...
 Akad közöttük egy női személy,

bizonyos Rosebelverde kisasszony,
kire mostanság kiváltképp temérdek
panasz érkezik, hallgasd csak, mifélék:

No. 2.

A pék torkos fiát, kit tetten ért,
mikor egy mákos buktát elloptott,
oly rettentően fenyegette meg,
hogy a szerencsétlen gyerek azóta
is képtelen irtóztatón kinyíltott
szájacsáját becsukni, úgy maradt,
semmibe tátongó üres pofával,
s szégyenét holmi hatalmas kalappal
igyekezik eltakarni, mindhiába.
Mások szerint, ha tüsszent egy nagyot,
több faluban is összemegy a tej.
Tüzzre-vizre ráolvass bármikor,
vihart kavarr, vagy jégesőt csinál,
eltetvesíti kisdedekek haját.
Többen is látták nyári éjszakákon
keringőzve egy kék szarvasbogárral
a Hold körül, anyaszült meztelen. *(A dal vége)*

PAPHNUTIUS
ANDRES

PAPHNUTIUS
ANDRES

PAPHNUTIUS

ANDRES

No. 3.

PAPHNUTIUS-ANDRES

Száműzünk minden sarlatánt,
ki bűbájjal csak bajt kavarr.
Ha nincs több tündérorgia,
kitisztul majd az ég hamar.

Nem röpköd itt több seprűnyél,
nem szálldos több hattyúfogat.
Majd rendet tesz a józan ész,
etessetek igáslovat.

A zűr-zavarnak vége lesz,
ez kíméletlen akció.
És végre győzve győzhet itt
a győzedelmes ráció.

Ki él, az megtanulja most,
ki van ki ellen és kívül:
sújtsa rettentő büntetés
mindazt, ki ellenállni mer. *(A dal vége)*

3. jelenet

Két kócos, rongyos suhanc rodeózik be ordítva a taligával, melyben a kis Zaches kuporog – egyelőre láthatatlanul –, mögöttük Lisa asszony sikongatva

LISA Eresztitek el, ti gazemberek!
Kikaparom a szemetek, csibészek!
A pofátokról nem sül le a bőr?
Na hogyér' adja?
MAX Mondja, ehető?
MÓRIC Figyelj már! Ez mozog?
MAX Dehogy mozog,
MÓRIC te rángatod, barom!
LISA Agyon is váglak
mindkettőtöket!
MAX A néni csinálta?
LISA Aljas disznók, eltakarodjatok!
MÓRIC Jesszusom, hiszen ez valamilyen
állat!
MAX Foga is van, hú de ijesztő! ...
MÓRIC A szagából ítélve vadászgörény.
LISA Görénynek hatalmas... Na és harap?
MAX Harap bizony, a fejed leharapja.
LISA Na-na, na-na, ne olyan hevesen.
Ti mocskos állatok! Hogy süllyednétek
el! Adjátok vissza a gyermekem!
MÓRIC Te tréfálsz velünk.
MAX Hogy ez egy gyerek?

Kiszedik a taligából, hogy jobban megcsodálják

LISA Lelketlen bitangok, megálljatok!
Hát van nektek anyátok? ... El ne engedd!
Vigyázz, mert felborul!

Sajnos tényleg felborul

MÓRIC Hoppá, ez sajnos
tényleg felborult...
LISA Pokolfajzatok!
Száradna le az ocsmány kezetek! Hogy
nem nyílik meg alattatok a föld?!
MÓRIC Én a hasára tennék kereket.
LISA A
MAX fejteken verem szét a botom.
MÓRIC (Zacheshez) Különleges példány. Testvére nincs?
Szabadna, kérem, a becses nevét?
MAX Hogyan szólíthatjuk nagyságodat?
MÓRIC Gorgó! Mi más, csakis Gorgó lehet.
LISA Jaj, rám ne nézz, mert kövé dermedek!
MÓRIC Ne kínozzátok! Nem is tud beszélni.
Gorgó, kicsi babám, adj egy pusztit!
LISA Milyen édes, hát nem meg kell zabálni?
Száradna le az ocsmány kezetek! Hogy
nem nyílik meg alattatok a föld?!
MÓRIC Az
MAX úristenit! Hát ez megharapott!
LISA A kis dög! Ez már tényleg vért kíván.
MÓRIC Ha egy ujjal is hozzá mertek nyúlani...
MAX Verjük ki az összes fogát!
MÓRIC Kevés.
MAX Akkor talán...
MÓRIC Égessük meg a korcsot!
LISA Helyes, gyerünk!
MAX Segítség! Gyilkosok!
MÓRIC Remek, csodás, kéznél a gyúanyag...
LISA (Lerántja Lisa hátáról a batyut)
MAX Add a taligát is!
LISA (a nyakából letép egy üvegcset, a fogával kirántja a dugót, és fenyegetően tartja maga elé)
Elég legyen, mert

ha csak moccanni mertek, végetek!
Utoljára mondom: pusztuljatok.
Háromig számolok...

MAX (beleszagol az üvegbe) Kicsit bűdös, kösz,
de inkább most nem kérek belőle.
LISA Tudod, hogy van, nem iszom meg akármit.
Akkor nesze! (Max arcába lötyjinti a fiolát)

A kölyök felordít, szeméhez kap, vinnyogva fetreng a földön

MÓRIC Megörültél, mit tettél vele?
LISA Kaphatsz
te is, ha nyomban el nem takarodtok!!
MÓRIC Csak tréfáltunk.
LISA Idétlen tréfa volt.
MAX Jaj, a szemem! Nem látok! Megvakultam!

Móric fölsegíti nyüzsitő barátját. Rémulten hátrál a két suhanc

LISA Csak macskavíz, holnapra látni fog.
MÓRIC Visszajövünk! Ezt megkeserülöd!
LISA Ne szájalj, kölyök! Viszlek a malomba,
ledaráltatlak, és majd a libák
fölszabálnak!
MÓRIC Te rohadt szipirtó!

A két suhanc eltámolyog

4. jelenet

Lisa asszony leroskad a kosár mellé

No. 4.

LISA Miért, miért, hát mit követtem én el?
Nem loptam, öltem, nem voltam parázna,
nyakamba mégis tenger kín szakadt,
házam leégett, férjem odalett,
balvégzetem csapást csapásra halmoz,
testem is már csak fekély és üszök.
Fonnyadó életem irtóztató
nyomorba és végpusztulásba dől,
s elhagy ma már a legkisebb remény is,
hogy a sok kínoztató szenvedéstől
valaha még megszabadulhatok.
De mindenek között a legnagyobb
teher, hogy ezt az undok szörnyszülöttet,
ki vérem szívja, húsomat lerágja,
cipelhetem egy emberélten át.
Miféle rút bűnöm jutalma ő,
e gnóm, e görcs, e semmirevaló
mihaszna pondró, aki még beszélni,
még járnai se tud, csak ödöng és makog,
bezzeg akár egy ökröt felzabálna,
álló nap csak tömné a rút pofáját,
ha egyáltalán volna még miből,
ha csak még kásából jóllakathatnám...

Akár egy állat, oktalan barom,
kit emberbőrbe kötve csak az ég
leketlen szeszélye hajithatott
e durva földgolyóra, és talán
senki fel nem róhatná vétkemül,
ha kútba dobnám, vízbe fojtánám,
ha a hegy fokáról taszitanám
a mélybe, vagy igen, csak úgy magától
a nyomorultat éhen veszni hagynám. (A dal vége)

Pompázatos mennyei hang, Rosebelverde hangja messziről, Lisát különös
megnyugtató érzés fogja el, és mintha nem lenne ura önnönmagának, lassan
a földre fekszik, és elnyomja az álmot. A kis Zaches kigurul a kosárból, nyü-
szítve forgolódik a hasán, a hátán, az anyját próbálja ébresztgetni, talán

enni kér, talán inni – mindhiába, a kimerült asszony úgy alszik, mintha
agyonütötték volna

5. jelenet

Megjelenik Catherina von Rosebelverde kisasszony, és szelíden csitítva ölébe
vonja a rúgkapáló kicsit, s míg énekel, aranyfésűjével kifésüli a gyermek csim-
bókos üstökét

No. 5.

ROSEBELVERDE Szentséges ég, hogy mennyi keserűség,
milyen temérdek bánat ül e tájon.
Mennyi elátkozott, hitehagyott,
árva teremtmény tévelyeg vakon,
örömtelen vonszolva életét.
Hogyan segíthetnék rajtad, te asszony,
kit összetört az éhség és a gond?
Gazdagságot neked nem szánt a sors,
öledbe pénzt hiába hintenék,
elfolyna az, akár a gyors patak –
keserveid duzzasztva csak tovább.
De tán ha ezt a szörnyű kisedet – ki
erős, értelmes, szép sosem lehet –
titkos varázssal ajándékozom meg,
s ha rútságán kicsinykét enyhítek,
talán neked is könnyebb lesz szived.
Legyen tehát, még egyszer megteszem...
Egy láthatatlan messzi fény ragyogjon
be majd, szegény, szegény kis torzszülött,
s elámul majd terajad a világ;
mindazt, mitől megfosztott a végzet,
megkapod tőlem – másképpen, busásan. (A dal vége)

A tündér – alighanem éppolyan csudásan – ahogy érkezett, el is tűnik. Távozt
után valószínűtlen mennyiségű tarka pillangó lepi el a leget. Lisa asszony
mély álmából ébred

LISA Mintha éveket aludtam volna át,
olyan pompásan érzem most magam...
Hol vagy, kicsim? Gyere, indulni kell...
Nahát, a két szememnek nem hiszek!
Zaches, Zaches, ki fészült meg ilyen
szépségesen?! Milyen csinos lehetnél,
ha nem volnál egy ilyen rút varangy.
Te vagy varangy!
LISA Jézusom, ez beszél!
ZACHES Te mocskos lotyó, te, lett volna szived
kioltani ártatlan életem?
LISA Ugyan, dehogy, eszembe sem jutott.
ZACHES Hazudsz, banya! Azt mondtad, kútba dobsz.
LISA Te félreértettél.
ZACHES Hogy vízbe fojtasz!
LISA Dehogy.
ZACHES Magas szikláról mélybe löksz.
LISA Csak tréfa volt. De jó, hogy már beszélsz.
ZACHES Még szép! Végre képedbe vágthatom,
milyen ocsmány nébernek tartalak.
LISA Csak csendesedj, babám.
ZACHES Babád a hóhér!
LISA Istenem! Jár! Beszél! Csodálatos!
ZACHES Most már hasba rúghatlak bármikor.
LISA Hogy te milyen mókás legényke lettél.
ZACHES Ne kacagtass, mert még bepisilek.
LISA Inkább ennem adj, mert még máskülönb
téged fallak föl, édes mamikám.
LISA Te disznó, illet még viccből se mondhat
nekem, ki szültelek, neveltelek...
ZACHES Úgyhogy csak nagyon szégyelljed magad.
LISA Éhes vagyok!
ZACHES Hazáig kibirod.
LISA Nem bírom ki!

LISA Akkor zabálj füvet!
Majd este kapsz jó kukoricakását.
ZACHES Kását utálom!
LISA Fene a beledbe!

És a tisztáson ekkor megjelenik a két lepkevadász, a Tanító úr és bájos szöke fiacskája, Hannes

6. jelenet

No. 6.

HANNES A bokros lejtőkön át és a töltésoldalakban szemeslepkék szitálnak százféle szép alakban.

Ezernyi tikos rajzolat, szívárványos, színes mesék, remegő lepkeszárnyakon táncol a föld, táncol az ég.

A farkasalmalepke honos lápréteken, patak völgyek mélyén, fényes kövön pihen.

Ezernyi tikos rajzolat, szívárványos, színes mesék, remegő lepkeszárnyakon táncol a föld, táncol az ég.

Nézd, az egy medvelepke, az ott tükrös busa, sosem láttam még erre, valóságos csoda.

Ezernyi tikos rajzolat, szívárványos, színes mesék, remegő lepkeszárnyakon táncol a föld, táncol az ég. *(A dal vége)*

Zaches üti-vágja, durván a földre teperi a kiskölköt, lepkehálóját eltöri. Az angyalarcú fiúcska szinte védekezni sem tud, értetlenül, tehetetlenül tűri, hogy összecsomagolják

LISA Zaches, Zaches, ereszted el, te átok!
Tanító úr, drága, nagyon bocsánat...
Megöllek, most már biztos, hogy megöllek!

Zaches prüszkölve, szuszogva áll a legyőzött ellenfél fölött, a Tanító úr pedig ügyet sem vetve szípotogó gyermekére, elbűvölten öleli magához, emeli fel a rúgkapáló kis szörnyeteget

TANÍTÓ ÚR Milyen páratlan égi tünemény, édes ajándék egy ilyen gyerek. Teremtőnk jóságát dicséri, nem vitás, hogy ennyi báj, hogy ennyi dús erény, erő, merészség, földöntúli szépség lakozhat egyetlen, kicsiny személyben. Ölembe fel, és csókolj meg, fiúcska.

LISA Tanító úr, nem szégyelli magát, hogy gúnyt űz szerencsétlen, szegény fejemből, aki akár egy rettentő keresztet hurcolom gyöngé vállamon a siring pokolbéli kis szörnyszülöttemet?

TANÍTÓ ÚR Asszony, megállj! Ne káromold az Istent! Miért becsmerled e csodás kisdedet? A látáshoz nincsen talán szemed, hogy átkozod egyszülöttedet, kihez foghatóan elbűvölő teremtményt aligha hordott hátán még a föld?

LISA Amit beszél, minden gyalázatos.
TANÍTÓ ÚR Hogy lehetsz ilyen lelketlen, gonosz?
LISA Hát tudja mit? Vigye! Odaadom magának, tessék... És amit akar, felőlem azt csinál vele.

TANÍTÓ ÚR Nagy ég!
LISA Most meg mit sipákol? Vigye!
TANÍTÓ ÚR Nyugodt lehetsz, hogy nálad nem hagyom. Tőlem mindent megkap, dédelgetem, tanítatom, s meglásd, még nagyra jut e lángeszű, mennyei tünemény, kiből hatalmas művész vagy tudós lehet, s te majd csak szégyelled, hogy ilyen gazul bántál vele...

LISA Talán az úr még némi pénzt is adna érte, hogy vihesse a gonosz kis dögöt...
TANÍTÓ ÚR És a pofádról nem sül le a bőr? Te, szégyentelen kofa, hát eladnád?!
LISA El én, uram, akár a bűnömet.
TANÍTÓ ÚR Szegény, szegény kicsim, milyen anyád van.
ZACHES *(a Tanító úrnak)* Leharapom az orrodát, pocok.
LISA Föl nem fogom, mi történik velem...
TANÍTÓ ÚR Nesze, vedd, itt van húsz dukát, de tudd: vérdíj e pénz...

LISA Nem érdekel, mit locsogsz, öreg, de egyet mondok, vissza nem veszem!
TANÍTÓ ÚR Pfuj, nem is hallgatlak tovább!
Induljunk, fiam.

A Tanító úr vonszolja magával Zachest. Hannes még mindig a földön ülve nyalogatja sebeit

HANNES Papa, papa, én nem tudok felállni!
TANÍTÓ ÚR Te meg mit piszmogsz annyit? Na, lódulj, megyünk.

Hannes sántikál utánuk

7. jelenet

No. 7.

LISA Vagy én hibbantam most meg itt, vagy ez az úr futóbolond, mit ünnepelt a kis hülyén, ezt ép ésszel fel nem fogom.

Ilyen csoda is rég esett, ölembe hullott húsz dukát, akárhogy is van, jól van így, ez az, mi nekem rég dukált.

Fejhúst veszek vagy fél kilót, és hozzá krigli barna sört, megérdemel egy kis vigaszt, akit az élet így gyötört.

E pénzből most gazdag leszek, ha józanul befektetem; házam is lesz meg kertem is, ahol majd minden megterem.

Élek majd, mint a hercegnők, ledőlök minden délután: fejem fölött árnyas lugas, lábamhoz ül kedves kutyám.

Fejhúst veszek vagy fél kilót, és hozzá krigli barna sört,

megérdemel egy kis vigaszt,
akit az élet így gyötört.

Talán az ég akarta így,
igen, ez másképp nem lehet,
csodálatos, busás haszon:
eladtam torzszülöttemet.

A sors olykor mégis kegyes,
szükség után vigaszt kínál,
jutalmaz tűrő érdemet,
csapást, ha oszt, reményt is ad.

Fejhúst veszek vagy fél kilót,
és hozzá krigli barna sört,
megérdemel egy kis vigaszt,
akit az élet így gyötört.

*Megjelenik a vásári forgatag. A kar éneklí a refrént. Lisa, mint aki álomból
ébred, nézi a pénzt, tétován, zavartan ögyleg. A kar tovább táncol és énekel,
Lisa örülten kutatja Zachest a sokadalomban*

Zaches, Zachesem! Hol vagy, kicsikém?
Nagyságos úr, jaj, jöjjön vissza, kérem!
Csakis valami rontás lehetett,
ami elátkozott lelkemre ült...
Nagyságos úr! ... Megörülök! ... Fiam! Mit
csináltam, én bolond! Ki tette ezt
velem?... Nem így akartam! Drága, jó
nagyságos úr, könyörgöm... Merre van?
Szolgálom akár a sirig, ha kell...
Visszaadom, csak adja vissza, kérem! *(És kirohan)*

8. jelenet

*Erős zenei effektus, megjelenik Paphnutius és Andres, a kar kiáll. Andres
alighanem valami magas pulpitusról az alatt gyülekező tömegnek kihirdeti
a Felvilágosodás Ediktumát*

ANDRES

Kegyes uralkodónk, Paphnutius a
mai szent napon kizárólagos
érvénnyel és azonnali hatállyal
a felvilágosodást – drága népe
javát tekintve csak – kihirdeti.
Hat hónapon belül Paphnutius
maga saját kezével olt be minden
tizenkét évnél ifjabb gyermeket
veszettség, hiszti, himlő, mélakór,
vérhas, tifusz, krónikus ködévés,
bubópestis és lábgomba ellen,
a szülőktől pedig, kik ez idő alatt meg
nem jelennek magas színe előtt,
a gyermek örökre elvétetik, hogy
királyi neveldénk rendje szerint
tanítsuk őket hasbeszélni és
mindkét kezükkel csókukat dobálni.
Erdeinkben mézcsikkal megjelölve
ott állnak mind a fák, amelyeket
tizenkilenc napon belül kivágni
s felaprítva beszállítani kell.
Helyükbe majd akácot ültetünk.
A falvakban, ahol netán a munkát
nem végzik el időre rendszeren,
büntetésül levágott állatokkal
temetjük be az ázott kutakat. Mert
tegnaptól örökre száműztünk
minden tündért, varázslót, sarlatánt,
azokat, kik mákonyos praktikákkal
felhősítik a tiszta ész egét.
Bárki, aki gyanús jelet tapasztal,
azonnal jelenteni tartozik.

Mától tilos járni a föld fölött,
énekelni a víz alatt, továbbá
selyemcukorkával etetni szárnyas
lovat, hattyút, unikornist, lemúrt,
a griffeket és holdbéli nyulat.
Ki megszegi eme rendelkezést,
jobb karjával fizet, és homlokára
piros gyalázatbélyeget sütünk.

No. 8.

KÓRUS

Áldassék tündöklő neve,
köszönjük néked, jó urunk,
számíthatsz ránk mindenkoron,
igyekszünk majd, ahogy tudunk.

Áldassék gyógyító keze,
melyet fölénk óvón kítár,
köszönjük bölcsességedet,
Paphnutius, vivát! Vivát!

Ígérjük, jó uralkodónk,
éjjel-nappal résen leszünk,
nem hagyjuk, hogy bűbájások
vegyék el tőlünk ép eszünk.

Bűnhődjön minden gaz lator,
ki e tervnek keresztbe tesz,
temessed be a kutakat,
nagyon helyes, nagyon helyes.

Tilos, tilos, tilos, tilos,
pusztuljon minden égi lény.
Vivát Paphnutius, vivát,
újraéled hit és remény.

Reszketget most az alvilág,
mert itt a felvi-, felvilág-,
felvilágosodás, vivát,
vivát felvilágosodás! *(A dal vége)*

9. jelenet

A tömeg elvonul, a színen csak Boldizsár és Fabienne marad

FABIENNE

Drága Boldizsár, hát ez képtelenség.
Már megint ez a randa mélabú,
megint csak irány az erdő magadban?
Mi értelme? Elemészted magad.
Miért? Most, az új világ ünnepén,
mikor a város izzik és pezseg,
te csak menekülsz társaid elől?
Vedd már észre, mi minden változik,
most jön a mi időnk, határtalan
lehetőségek, távlatok, amit
akarsz, akármit, könnyedén...

BOLDIZSÁR

FABIENNE

Szerintem csak az ég határtalan.
Ne legyél már ilyen emelkedett!
Megörjitesz! Nem szállnál le a földre,
közénk, tévelygő halandók közé?
... Gyerünk, kihívlak egy asszóra, és
ha győzöl, bánom én, elkísérlek,
megyek veled bámulni hangyabolyt.

BOLDIZSÁR

Tudom, hogy te jót akarsz, Fabienne.
Úton-útfélen utánam szaladsz,
mintha csak félteni kéne magamtól,
mert még te is, akár mindenki más, azt
hiszed, hogy aki szomorú: bolond,
s kúrálni kell, mint egykor Hamletet,
aztán tudod te is, mi lett a vége,
hogy dőlt a vér, szóval, kérlek, barátom,

FABIENNE

a bajvíváshoz más társat keres,
engem pedig engedj szépen tovább.
Nem úgy, komám! Hát csak nem képzeled, hogy
magadra hagylak ilyen nyomorultan,
hogy aztán valami fán lássalak
viszont, nyakadra ráhurkolt kötéllel,
élettelen...

BOLDIZSÁR
FABIENNE
BOLDIZSÁR
FABIENNE

Ugyan, semmi bajom.

Ja, persze.

Magam szeretnék lenni egy kicsit.
Na jól van, nem bánom, veled megyek...
Képzeld, ma délután, öt óra tájt
a téren megjelent egy kismajom,
aprócska, mint egy macska, nem nagyobb,
éppen mikor rettentő zord pofával
átcaplatott a vén Parátius
professzor, az istentelen, mogorva,
májbajos kémikus, a kismajom pedig...
Te Boldizsár, hé, te nem is figyelsz rám.
Mi? Tessék? Hogy? Igen... ja... nem, bocsánat.
Hidd el, nem téged bántalak, magammal
van bajom...

BOLDIZSÁR

No. 9.

Kibirhatatlan minden pillanat,
untat a társaság, nem érdekel
a munka, és akármibe fogok,
a kedvem nem lelem meg semmiben:
mindegy, csak el, akárhová, örökre!
Fülemben ez az egy parancs dobol
szüntelenül – és vágta, vágta, vágta,
mindegy, csak innen el akárhová.
A városból mindig leírhatatlan,
pokoli félelem kerget a tájba.
Valósággal megfulladok, s a házak
akárha rám, fejemre omlának,
s csak itt heverve dús, mohás gyepen,
aranyló felhők játékát figyelve
csitul el bennem minden indulat;
nyugtalanság, kétség, harag, mikor már
csupán a fák titokzatos szavát
visszhangozza a szív és semmi mást. *(A dal vége)*

FABIENNE

Ez nagyon szép, valóban gyönyörű,
csak épp nem azt mondd, mi bánt, tehát
hazudsz bizony magadnak és nekem.
Vagy azt hiszed, hogy nem tudom, mi fáj?
Hogy Mosch Terpin előadásait
miért is hallgatod oly áhitattal,
mi az, ami nap mint nap odavonz?
A vén barom minden szavát iszod:
„A sötétség a fény hiánya csak” –
szavalja ő, s te böszén bólogatsz,
bizony, professzor úr, hogy ez milyen
igaz!

BOLDIZSÁR

Kérek, ne gúnyolódj velem.

Valami furcsa, titkos hatalom...

FABIENNE

Ugyan már, Boldizsár! Milyen finom,
milyen titokzatos és misztikus vagy.

FABIENNE

Figyelj ide, hagyd abba ezt, hiszen
barátaid között, te marharépa,
egyet se lelsz, ki biztosan ne tudná,
mi is lenné a titkos hatalom,
amely téged a rabságába' tart:
Mosch Terpin lánya, Candida, ki más.
Hogyan?

BOLDIZSÁR

FABIENNE

A szép Candidáért pedesz,
te vadbarom... hogy rémes nézni is.
Mindenki tudja?

BOLDIZSÁR

FABIENNE

Hát persze, te bolond!

BOLDIZSÁR

FABIENNE

Candida is?

Ha nem vak, látja ő is.
Szedd össze magad végre, Boldizsár!
Hogyan lehetsz ilyen bátortalan?
Egész jól nézel ki, van egy kevés
eszed... miért nem állsz elé, miért
gyötröd magad hiába, elkapod,
azt kész, elalél, viszed...

*E pillanatban elszabadult, lovasát vesztett paripa nyargal be
prűszkölve*

Nézzenek oda!

Milyen egy átkozott gebe! Szegény
gazdáját földre verte jól... Na, kapjuk el,
aztán talán az ürlovas is csak
előkerül... Remélem, nincs nagyobb
baja.

*Befogják a lovat, a kengyelbe szorulva ott billeg a lovas két csizmája, majd
bukdácsolva, ziláltan megérkezik a kis Zaches. Boldizsár döbbséggel
nézi a kis szörnyeteget, Fabienne pedig teli szájjal nevet*

10. jelenet

ZACHES

Ezen az úton jutok Kerepesbe?

FABIENNE

Talán jó napot!

ZACHES

Mi van?

FABIENNE

Semmi, csak

köszöntem.

BOLDIZSÁR

Ez visz, uram. Csak előre,
előre mindig, el sem vetheti...

*Zaches ugrándoza próbálja kiszabadítani a kengyelbe ragadt csizmáit, de
hiába, végül Boldizsár emeli le, és adja a kezébe, de a kicsi felhúzni sem
tudja, újra meg újra felborul, szánalmasan és röhögni valóan szeren-
csétlenkedik, míg Boldizsár meg nem szánja, és bele nem emeli Zachest a
csizmákba*

ZACHES

Gratias, uram.

BOLDIZSÁR

Ugyan, semmiség.

*Zaches hatalmas vehemenciával igyekszik felkapaszkodni a ló hátára, s a
következő pillanatban már ismét a földön hever – a túldalolon*

FABIENNE

Ne olyan tüzesen, édes monsieur!

ZACHES

Az ördög az úr édes monsieur-je!
*(A barettjét próbálja a földről
többször is Fabienne arcába vágni,
de nem találja el,
csak mászik a sapka után,
és dobálja Fabienne felé)*

Ki van híva! Ki van híva! Ezért a

pimaszságáért felelnie kell!

Én egyetemi hallgató vagyok,

s ha ön szintúgy az, hát kiáll velem:

viselkedéséért vérét veszem

holnap. Segédeit nevezze meg

azonnal, máskülönb...
Máskülönb?

FABIENNE

Máskülönb?

ZACHES

Máskülönbben itt helyben tépem szét
a pusztát két kezemmel cafatokra.

*FABIENNE (nevetve emeli föl a rúgkapaló, prűszkölő Zachest, és teszi fel a
ló hátára)*

Ó, jaj, ne rémisztgessen, édes úr,

könyörgöm, ne oltsa ki ifjú

életem... Esdeklem bocsánatát!

ZACHES

Aljas ripök! Majd még találkozunk!
(Azzal elvágat Kerepes felé)

11. jelenet

BOLDIZSÁR Igazán szívtelenség kinevetni, kívül a természet ily mostohán elbánt.

FABIENNE Ugyan már, Boldizsár, megint milyen komolykodóan, komoran fogod föl ezt a kis históriát is. Hát ez a torz, gyökérfejű manó, aki ilyen durván pöffeszkedik, ilyen gyilkos dühvel támad miránk, mondd, érdemel-e mást, mint közröhejt? Hogy ilyenek mászkálnak szabadon, az szinte érthetetlen... neked már véged, azt hiszem: maradék eszed is elvette ez a sápatag lidérc – már megbocsáss, nem hallgatok tovább – ez a selypegő viaszbaba, kinél álságosabb, kényeskedőbb és ostobább...

BOLDIZSÁR Elhallgass, Fabienne!

FABIENNE Jól van, ne haragudj, elragadt a hév... szörnyű, hogy nem segíthetek.

BOLDIZSÁR Ne gúnyolódj velem, azzal segítesz...

No. 10.

Igen, te azt hiszed, hibbant vagyok, aki kis bicskával járja az erdőt, hogy a fákat cikornyás vésetekkel csúfítsa el; szíveket rajzol és betűket, a viharos ég alatt pedig a szélbe lázas szemekkel pocskék, idétlen verseket motyog, és éjjelente párnájába sir, hogy aztán hajnal felé, alacsony fényben, csatakosan, fejét a falhoz verdesve csituljon el, remegő kezében fonnyadt mellcsokorral... Hát nem, barátom. Azért, mert Candida tetszik kicsit, eszeveszett még nem lettem, nyugodt lehetsz... (A dal vége)

Megjelenik Mosch Terpin professzor s leánya, Candida

12. jelenet

TERPIN Salut, mon cher, Balthasar, salut!

CANDIDA Salut!

TERPIN Ez szép, hát már megint botanizál, remek, csodás, nagyon helyes, hiszen csakis miénk, a megszállottaké lehet a természet rejtett világa, ezért szorgoskodunk mi lankadatlan, nem kímélve erőt, múltó időt, feláldozva mindenünket, ha kell, alázattal szolgálva szent ügyünket: a tudományt és az emberiség javát, erősítvén büszke korunk kivételesen felvilágosult alapjait, könnyörtelen lecsapva a babonáság és a butaság veszélyes tűzfészkeire, miként a rágcsálókra és a rovarokra, kik melegágyai a pusztulásnak... Keblemre, jó fiam... Zokogni lenne kedvem, buzgalmatat, ha látom. Bárcsak ilyen lenne mindnyájatok! Igaz, Fabienne?

FABIENNE Szent igaz, uram. Páratlan ifjú, s képzelje, versel is!

TERPIN Tehát a szépművészetek terén is otthonos. Hát mit szólsz, Candidám?

CANDIDA A kis epreskosárkám elveszett. (Ott a kezében)

TERPIN Magam a sötétség vizsgálatával foglalkozom továbbra is, s bizony valósággal elborzadok gyakorta, midőn e téma titkába tekintek. Mert egyszerűen hátborzongató, milyen mélységes mély a végtelen sötét.

FABIENNE És mennyire sekélyesen sekély mindaz, ami közelben áll s fénylőnek mondható.

TERPIN Bravó!

CANDIDA Bravó!

TERPIN Ez derék, Fabienne, nagyon derék.

CANDIDA Nagyon derék.

TERPIN Nem akarna a fényből doktorálni?

FABIENNE Tudásom túl sekély még, professzor úr, de egyszer majd talán... Csak így tovább! Most búcsúszom, agyó!

TERPIN És holnap délután elvárom mindkettőjüket egy finom teára, némi süteményre...

CANDIDA Rumos dió

TERPIN is lesz!

TERPIN Egynéhány kedves jó barátom tiszteletére csendes fogadást adok, jól elbeszélgetünk, a lányom énekel majd Melissa-dalokat, megnézhetik a gőzgramofonom, elvégzünk néhány szép kísérletet, ott lesz Sbiocca, a híres virtuóz, ki hangszerének páratlan mestere, s meglepetésként egy remek ifjú is, valóságos lángelme, azt beszél, akit egészen kivételesen mint egy új Keplert vagy Michelangelót, nem is tudom, figyelmembe ajánlott valaki... Feltétlen eljöjjenek! Kitűnő ifjak, nemde bár, leányom? Kitűnő ifjak... Lesz rumos dió! Köszönjük, ott leszünk.

CANDIDA Au revoir,

FABIENNE mon cher Balthasar! ... Tres bien! Tres bien!

TERPIN Au revoir!

CANDIDA Au revoir!

FABIENNE Tudom,

TERPIN lesz rumos dió!

Mosch Terpin és Candida el

13. jelenet

FABIENNE Te meg se szólaltál, te vadbarom!

BOLDIZSÁR Itt volt a Candidád! Halló! Boldizsár!

FABIENNE Na, láttad, hogy milyen csodálatos? Valóban, mint egy álom. Csak nem értem, miért nem nyögtél ki egy szót se.

BOLDIZSÁR Mert képtelen voltam... Megbénult a nyelvem.

FABIENNE Na jó, ez már reménytelen... Kívánok további jó sápadást, kézremegést és gyomorgörcsöket, szédülést, ájulást, könnypatakat. Belátom, ehhez nem kell társaság. Csak kérlek, hogy a fák törzsét kiméld! Isten veled!

BOLDIZSÁR Isten veled, te... számár!

Fabienne elviharzik, Boldizsár egyedül marad, a fűre heveredik, zekéjét az arcára borítja (vagy nem), megszólal a zene, s köré rendeződik a következő jelenet

14. jelenet

Teadélután Mosch Terpin házában. A társaság már összegyűlt, a professzor épp valami teljesen értelmetlen kísérletet mutat be – füsttel, fénnyel, pukkanással –, s ezt a jelenlevők hatalmas ovációval fogadják. Ekkor lép be Fabienne, elvegyül a társaságban, Boldizsárt pedig háziasszonyként Candida fogadja, tányért nyom a fiú kezébe, és pakolja rá az édességeket

TERPIN Megkérhetném-e, jó professzor úr, ugyan méltassa néhány szép szavával szerény, de kedves találmányomat...

ESZTÉTIKA PROFESSZOR
Ó, a gőzgramofon!
A gőzgramofon egy furcsa rokon, melyből az elmúlt évek alatt még gőz sose jött, ám a zenét mindig szépen kipörögte.

Általános ováció

CANDIDA Parancsoljon rumos diót, fűgét vagy egy kis ánizsos piskóta és maraschinó, amit csak kedve van, eperhabot, fűgét, ez női szeszély, borzas lepény, tea és csipkeszörp, tessék, vegyen csak, kedves Boldizsár!

BOLDIZSÁR Ó, bűbajos kisasszonyom, ...elég. Tudja, ...én mostanában nem nagyon eszem... vagyis hát nem nagyon bírok.

CANDIDA Ez nem helyes. A gyomra kilyukad. Enni muszáj... Hát miért nem eszik?

BOLDIZSÁR Tulajdonképpen... nem tudom... csak úgy...én... valahogy... egészen mást akartam mondani... magának... na persze, ...majd eszem nyilván... tudom... és köszönöm nagyon...

CANDIDA Na és mit akart mondani nekem?

De ebben a pillanatban egy vigyorgó cimborá lép hozzájuk, és hátra vágja Boldizsárt

CIMBORA Ó, drágalátos kapucinusom! Vigyázz, mert még megmérgezed magad! Mit látok? Csipkeszörp? Ne tégy ilyet velem, hiszen a másik szobában a jó Terpin apó kiváló rajnait, egész ütegre valónyit varázsolt elénk. Mi mással lönénk sortüzet?

BOLDIZSÁR Igen... igen... sortüzet, csakis, ...hát valóban, az igen finom, ...tudom, a rajnai...

TERPIN (megráz egy kis csengőt, hogy csendre intse a termet)
Ha egy kicsiny figyelmet kérhetek, édes hölgyek és drága jó urak!
Most, midőn felvilágosult korunk – köszönhetően bölcs uralkodónknak – hatalmas léptekkel halad egy szebb jövő felé, emeljük poharunk Paphnutius egészségére, és adjunk hálát a sorsnak, amiért ily bőségesen halmoz el kegyével.

MINDENKI Úgy van! Éljen! Vivát! Vivát! Vivát! Éljen Paphnutius!

TERPIN Kérem, kérem, egy pillanatra még: akit most bemutatni van szerencsém, az nem más, mint Cinóber úr, a remek jellemű és kivételes tudású férfiú, ki városunkba jogot

tanulni jött, s aligha is vitás, hogy tiszta és elbűvölő személye gyorsan kivívja majd mindők bizalmát, fogadják tehát szeretettel őt:
Cinóber, ifjú úr!

Zachest bevezetik. A vendégsereg lelkesen gyülekezik a kis Zaches körül, bemutatkozások, kézfogások, smúz és mosoly

FABIENNE Ha nem látom, el nem hiszem, az biztos. A hasított retek! Mindjárt eldobom magam... szerinted suszterarra vagy bodzapuskára hívjam ki a gnómot? Hiszen mást aligha választhatok, amit elbírna ez a kis vakarcs is.

BOLDIZSÁR Fabienne, már megint igaztalan vagy. Szégyeld magad, hogy csúfolod szegényt, mikor most mondta a professzor úr, hogy e torz testben mennyi szépség lakik, hogy szerencsétlen külsejét az ifjú feledteti kivételes tudással. (Zacheshez) Nagyon remélem, kedves, jó Cinóber, hogy azt a csúnya tegnapi malört, mikor lováról sajnos földre pottyant, elfelejthetjük mindörökre, és nem lett semmi baj...

ZACHES Mi? Hogy én és a lóról leesni? Gúnyolódik? Hogy a lóról én? Avagy nem tudja, pimasz, hogy a világ legeslegjobb lovasával beszél, ki a vérteseknél szolgált évekig, s végigharcolt kilenc hadjáratot? Arcátlanság! Na még hogy én a lóról!

És ahogy sértetten meg akar fordulni, kicsúszik alóla a bot, amelyre támaszkodik, és elvágódik teljes hosszában. Boldizsár lehajol érte, hogy felsegítse, s e közben véletlenül a fejéhez ér. Cinóber irtózató visítást hallat – ez akár kihangsított, valószínűleg nem e világi hangzású effekt is lehet. Üveghang? Megáll a társasági élet. A zene is leáll. Döbönt csend. Egy hölgy elájul. Tényleg, mintha az ég szakadt volna le. A vendégek köréjük gyűlnek

TERPIN Már megbocsásson, drága Boldizsár úr, de ez igazán furcsa tréfa volt... Egyáltalán, hogyan képes ilyen rémségesen vad hangokat magából kiadni? ... Érthetetlen...

CANDIDA (egy kis üvegnyi parfümöt locsol az elalélt hölgyre)
Jaj, Boldizsár, micsoda galibát csinált!

BOLDIZSÁR Na de... hiszen nem én, hanem...

FABIENNE Kicsit gyöngye idegzetű, s olykor váratlan dolgokra képes.

TERPIN Jól van, barátaim, kedvünk ne szegje semmi, e szép estét bután ne rontsuk el. Kérem, csak mulassanak tovább, te pedig, Candida, derítsd jobb kedélyre e vigasztalan, szomorú fiút.

A rend helyreáll, a társas élet ismét felélénkül. Az elalélt hölgy rumba mártogatott kekszekkel gyógyítja magát, Zaches két hölgy közé furakszik, s egyre pofátlanabban próbálja gyakorolni frissiben megtapasztalt hatalmát. Megfogja az egyik hölgy mellét, mire pofon vágják a mellette állót stb.

CANDIDA Ha tudtam volna, hogy a kiscicáktól ennyire fél... vagy irtózik talán?

BOLDIZSÁR Hogyan?

CANDIDA Hát hogy nem szíveli a macskát.

BOLDIZSÁR Milyen macskát?

CANDIDA Amitől felsikított.

BOLDIZSÁR De én nem is...

CANDIDA Szóval nem a cicám

BOLDIZSÁR

miatt?

Te magasságos ég! Miről beszél? Miről?

CANDIDA
BOLDIZSÁR

Ne ordítson velem.
Nem ordítok, csak kérdezem, miről beszél.

CANDIDA
BOLDIZSÁR
CANDIDA
BOLDIZSÁR
CANDIDA
BOLDIZSÁR

Én semmiről.
Nahát!
Tessék?
Nem is tudom...
Na szép.
Igen, nagyon.

Csak állnak, és nézik egymást bénultan. Hosszú, tanácstalan csend, majd Boldizsár, mint valami öngyilkos merénylő, elszánja magát, aztán ismét elbizonytalanodik, sündörög Mosch Terpin körül, míg végre megszólal

Nagy tiszteletre méltó hölgyek és urak, kérem bocsássák meg nekem merész ajánlkozásomat, de hogyha türelmük engedi, egy költeményt előadnék önöknek, s arra kérném mindnyájukat esengve, hogy a vers gyöngéi fölött nagylelkűn hunyjanak szemet.

VENDÉGEK
BOLDIZSÁR

Halljuk! Remek! No, kezdje már!
Valójában nem is enyém a mű, mert csakis műsámnak köszönhetem.

FABIENNE
BOLDIZSÁR

Hoppá, ez aztán merész vallomás!
És mi, akár a szerelmes hattyúk, párba simulva hogyha pihennek a tón, vagy habokon lebegőn néznek a vízbe, melyen felhők bodor árnya ezüstlik, s ringó testük alatt éteri kék suhan el: úgy éltünk mi a földön. S Észak, a hű szeretők vad ellensége, ha jajt keltve kiszállt, s levelét elhullatta az ág, s az esők tovaúztak a szélben: csak mosolyogtunk, és lágy szavainkban önnön keblünk istene szólt, egy lelki zenébe merültünk, s boldog-mély nyugalom, gyermeki béke ölelt. Ám most pusztá a ház, szereim fényét elorozták, s elvesztettem már vele enmagam is. Igy kell élnem ezért, imbolygón, tétova árnyként, s üres arccal ijeszt, még ami vár, a jövő.¹

Hatalmas, lelkes ováció

ESZTÉTIKA PROFESSZOR

Micsoda költemény!

1. ÚR
2. ÚR
1. HÖLGY
3. ÚR
2. HÖLGY
4. ÚR
3. HÖLGY
TERPIN

Bámulatos!
Milyen szép verselés!
És mennyi báj!
Még ilyen szárnyaló fantáziát!
Minő zengzetesség!
Emelkedettség!
És gyönyörűséges gondolatok!
Hogyan tudnánk méltóképp megköszönni, Cinóber úr, e pompás költeményt?

ZACHES

Ugyan kérem, igazán semmisség, kutyafutta, bagatell, miegymás, épp csak lefirkantottam éjszaka, ha már maradt egy kevéske időm.

BOLDIZSÁR
ESZTÉTIKA PROFESSZOR

Micsoda? ... Mit? ... Hogyan?
Drága barátom, te isteni Cinóber, esküszöm neked, hogy a kerek világon rajtad kívül nincs jelesebb költő – csak én. Keblemre, Catullus!

Azzal a levegőbe kapja, öleli csókolja a kis szörnyeteket, aki viszont kézzel-lábbal tiltakozik a szeretetáradat ellen

ZACHES

Eressz el, fáj...
eressz el, vagy a szemed kaparom ki!

ESZTÉTIKA PROFESSZOR

Szétharapom a rusnya orrodát!

Ó, ne, ne, lángeszű barátom, csak ezt ne tedd soha, hiszen a túlszerénység biztos veszteted okozza, mert ádáz ellenségeid lecsapnak, mint a sas, ha nem mutatsz hatalmat és erőt...

TERPIN

Kiváló ifjú úr, nemes Cinóber, látod, én könnyezem, hiszen kevés nem sok, de túl kevés volt mind a hírnév, mely megelőzte áldott jöttödöt!

ESZTÉTIKA PROFESSZOR

Angyalarcú, istenfélő szüzek! Közületek vajon ki lenne az, ki a koszorús költő ajakára hátaltelt szívvel csókot rebegne?

Az angyalarcú szüzek egymást lökdösve, tiporva vetekednek a kezéért, majd az Esztétika professzor ítéletet hirdet

Nem is lehet vitás, csakis derék házigazdánk leányát, Candidát illetheti a megtiszteltetés, hogy ezt az éteri, kivételes zsenit csókjával felköszöntheti... Vivát!

Candida általános éljenzés közepette, mohón megcsókolja a kis gnóm szerdes ajkát. Csak a hoppon maradt lányok duzzognak, nyafognak, és per-se Boldizsár áll döbbenet, földbe gyökerezett lábbal

BOLDIZSÁR (Fabienne-hez) Legyé! szives, és csipj belém, ez én

vagyok? Ébren vagyok, vagy álmodom? Mosch Terpin háza ez? Az egy tükör? Ez csipkeszőrp? Amaz egy kerevet? Könyörgöm, válaszolj, mert nem tudom. Te Fabienne vagy, én meg Boldizsár? Mi történt itt? Mindenki megbolondult? Vagy már halottként látom ezt, mi nem lehet való?

FABIENNE

Ugyan már, Boldizsár! Hogyan lehetsz ilyen eszeveszett, féltékeny és irigy. Beláthatod, a csöppség költeménye igazán remek darab, s hogy édes Candidád megcsókolta őt, csöppet se meglepő.

BOLDIZSÁR
CANDIDA

Most már biztos, hogy csupán álmodom. Kedves Cinóber úr, vegyen rumos diót...

ZACHES (egyik kezével szorongatja Candida kacsóját, a másikkal undorító mohósággal tömi magába az édességeket)

Ez igazán kedves maguktól, de kérem, kérem, ne ily hevesen... kis drágáim, hiszen megfojtanak, édes babáim, mindjárt eltipornak...

BOLDIZSÁR (ezt már nem bírhatja tovább, ordítva menekül, akárhová, csak el)

Ez a fekete seggű Belzebúb, ez a mosdatlan, aljas szörnyeteg, ez kell nektek? A tolvaj? A csaló? Imádjátok csak! Megérdemlitek! Szegény fiú, biztosan láza van. „Üres arccal ijeszti a jövő?” És éppen önt? Ez csak tréfa lehet. Kicsinykét gondolkozzon el azon, vajon parádés lángelméje másképp nem szolgálná-e jobban szép hazánk? Erről majd még értekezünk mi ketten,

TERPIN

ANDRES (Zacheshez) Uram, géniuszának magam is csupán a legőszintébb ámulattal adózhatok, de mondja meg, barátom, páratlan képességeit ilyen könnyelműen mért tékozolja el? „Üres arccal ijeszti a jövő?” És éppen önt? Ez csak tréfa lehet. Kicsinykét gondolkozzon el azon, vajon parádés lángelméje másképp nem szolgálná-e jobban szép hazánk? Erről majd még értekezünk mi ketten,

¹ Friedrich Hölderlin: Menón panasza Diotimáért. Fordította Rónay György

s hiszem, hogy ön pontosan érti majd,
mire is gondolok... De hát túl sokat
beszéltem, inkább mulassunk tovább,
s áldjuk a jó szerencsét, amiért
e nagyszerű ifjút közénk vezette.
Éljen Cinóber úr! Éljen! Éljen!

No. 11. Finálé

A társaság Cinóbert dicsőítő kórusa

1. SZÓLAM (férfi) A legkiválóbb férfiú,
2. SZÓLAM (női) Cinóber úr! Cinóber úr!
1. SZÓLAM költő, tudós és hős vitéz,
2. SZÓLAM Cinóber úr! Cinóber úr!
1. SZÓLAM a földön senkit nem találsz,
2. SZÓLAM Cinóber úr! Cinóber úr!
1. SZÓLAM ki nálánál bölcsőbb itész.
2. SZÓLAM Cinóber úr! Cinóber úr!
Alighanem királyi sarj,
Cinóber úr! Cinóber úr!
ki köztünk most rangrejtve él,
Cinóber úr! Cinóber úr!
minden tettén csak ámulunk,
Cinóber úr! Cinóber úr!
ezer másikkal is felér.
Cinóber úr! Cinóber úr!

Nem is e föld lakója tán,
Cinóber úr! Cinóber úr!
Akár egy furcsa, messzi fény
Cinóber úr! Cinóber úr!
ragyogjad be az életünk,
Cinóber úr! Cinóber úr!
amink csak van, az mind tiéd
Cinóber úr! Cinóber úr!

Vége az első felvonásnak

II. FELVONÁS

1. jelenet

No. 12. Nyitány

Éjszaka, eső, vihar. Az erdő legelhagyatottabb sűrűjében, egy kiemelkedő mohos sziklán ül a magába roskadt Boldizsár. Ritmikusan ismétlődő puffanásszerű hangok hallatszanak. Vincenzo Sbiocca közeledik – mint valami durcás gyerek –, hatalmas rúgásokkal terelgeti maga előtt a hegedűtokját. Boldizsár igyekszik menteni, felkapja a drága hangszert

BOLDIZSÁR De hát mi történt, drága Vincenzo?!

SBIOCCA Úgy hagyom el ezt az országot, hogy hátra se köpök. Ezt az országot, ahol az igazi művészeket, a legkiválóbbakat szüntelenül csak megcsúfolták, megalázták, semmibe vették, kétségbeesésbe és örületbe kergették, száműzték vagy megölték, igen, a legváltozatosabb és legalattomosabb eszközökkel, de végeredményben egész egyszerűen megsemmisítették. Hátra se köpök, úgy hagyom el ezt az országot, melyben minden tekintetben és megfellebbezhetetlenül csakis a leggátlátalanabb izléstelenség és dilettantizmus tombol, a legpusztítóbb szolgálkúság és közép-szer uralkodik, ahol talpnyaló kegyencek hízhatnak kőverre, és lehetnek élet-halál urai, miközben a legkiválóbbak mérhetetlen szűkséget szenvedve tengetik nyomorúságos életük, hogy aztán idejekorán és dolguk végezetlenül kaparják el őket magányosan és elfeledve.

BOLDIZSÁR Mi hozta önt ily szörnyű állapotba?

SBIOCCA Hiszen magam sem értem, Boldizsár.
Felfoghatatlan, őrjítő eset!
A legszebb Paganini-darabot
adtam elő, a közönség pedig

őszinte, mély áhitattal fogadta
ihletett, szeriöz játékomat,
s a húrokat éppen elhagyta csak
az utolsó hang, amikor a csöndet
sosem hallott ováció, dübörgő...
Ne is folytassa, azt hiszem, tudom...
Mit tud?

BOLDIZSÁR
SBIOCCA
BOLDIZSÁR
SBIOCCA

A gnóm! Az aljas szörnyszülött!
A kis görcs, ahogy hajlong, vigyorog:
„Kérem alássan, épp csak játszadoztam,
semmiség, a kisujjamból kirázom...”
Valami tűzszerszám nincsen magánál?
De van. (Nyújtja) Én nem is tudtam, hogy pipázik...
Nem is pipázom, csak a hegedűmet
égetem el, mert nem kell már... Minek?
BOLDIZSÁR (próbálja visszaszerezni a gyújtót)
Az égre kérem, ne tegye, nagyon
meg fogja bánni.

BOLDIZSÁR
SBIOCCA

BOLDIZSÁR (próbálja visszaszerezni a gyújtót)
Az égre kérem, ne tegye, nagyon
meg fogja bánni.
SBIOCCA Látni sem bírom!

2. jelenet

És e pillanatban megszólal a szférák zenéje, a földön vagy az égen megjelenik Prospero Alpanus tündökletes kocsija, mely nyitott kagylóhoz hasonlatos, és sziporkázó kristályból készült, ahogy a kereke is. A fogatot két arannyal felszeresztámozott, hófehér egyszarvú húzza, a bakon egy ezüsfácán, mely csőrében tartja az aranygyeplőt. Hátral nagy aranybogár csillogó szárnyaival hajítja a hús levegőt a kagylóbéli, kínaias öltözetű utasra, aki amikor Sbiocca és Boldizsár mellé/fölé ér, hosszú pálcájának szikrázó gombjából éles fénysugarat bocsát a fiúra

BOLDIZSÁR Csak ő lehet az. Ő megmenekít.
Egész biztosan érzem, Vincenzo!
Na mit szólsz? ... Ő lesz, aki a gonosz
varázst feloldja, és a szörnyszülött
bűbajos hatalmát megtöri!

SBIOCCA Hát

BOLDIZSÁR persze, csak tudnám, miről is beszélsz...
Ez a fogat... a kínai... a fácán
és a két unikornis... Vincenzo,
hiszen magad is láthattad... Ne mondd!

SBIOCCA Láttam, ahogyan éppen megbolondulsz,
ahogy remegni kezdesz, és ahogy
fennakad a két szomorú szemed...
Hidd el, elég ijesztő volt a látvány...
Na, úgyhogy én inkább megyek akár-
hová, csak innen el, még mielőtt...
Vincenzo!

BOLDIZSÁR ...rajtam is kitör a téboly...
és hogy ha van még szemernyi eszed,
velem tartasz te is...

BOLDIZSÁR Nekem maradnom
kell, és higgyed el, ez a különös
égi utas...

SBIOCCA Na jó, akkor vigyázz
magadra és...

BOLDIZSÁR Várjál! A hegedűd...
Legyen tiéd, én többet kézbe nem
veszem. Neked adom, s cserébe mást se
kérek: soha ne játssz rajta ezeknek.

Sbiocca el, zene

No. 13.

BOLDIZSÁR Ostoba és aljas a világ,
elveszi mindenedet;
bár kedve, ha tartja, ünnepel is,
csak mint gügyögő édes gyereket.

Már csak e furcsa égi lovas
ő lehet az, ki segít,

senki, csak ő tudhatja a választ,
ő lehet az, aki megmenekít.

És ha csak káprázat, ami itt
jelenésként elrobogott,
nincsen a földön semmi egyéb,
mi bármi reményre is adna okot.

3. jelenet

Villásreggeli Paphnutius nagyherceg palotájában. A házigazda, Andres és a komornyikok

ANDRES Habár az államkassza nincsen még dugig, s akad még egy-két misztikus alak, ki ellenáll...

PAPHNUTIUS Mondd, az a... nő meglett, kiről oly réms dolgokat meséltél?

ANDRES Rosebelverde? Szökésben még, de túl jár az már a hetedik határon... Tőle többé nincs miért tartanunk...

PAPHNUTIUS Ez igen megnyugtató.

ANDRES Hidd el, uram, remekül haladunk, szent ügyünk osztatlan sikert arat. Határtalanul lelkesül a nép, hitük töretlen, hogy oly sok vihar után végre egy szebb jövő felé vezetjük életük megannyi sok csapást, hányattatást és kínokat elszenvedett törekeny kis hajóját...

PAPHNUTIUS Barátom, hogy ily csodás híreket hozol nekünk, örvendetes, s korántse' meglepő.

ANDRES Sajnos, azért akadnak még egynémely nehézségeink...

PAPHNUTIUS Ez csak természetes, se baj, majd megoldod...

KOMORNYIK *(belép)* Nemes Cinóber úr megérkezett.

PAPHNUTIUS Vezesse hát be!

Komornyik el

ANDRES Őt kellene még megnyerni szent ügyünknek, mert egész kivételes lángelme, korszakos zseni e férfiú, Nagy Sándor és Periklész egy személyben, oly bölcs, mint Salamon király, s merész, akár a diadalmas Xerxész...

PAPHNUTIUS A végén féltékeny leszek, ne mondjad!

ANDRES Egy szerény, csöndes tudós, afféle polihisztor, akitől bármi világi becsvágy idegen.

ZACHES *(be)* Ezer bocsánat, kicsit elaludtam, az a tetves cseléd nem szólt időben...

PAPHNUTIUS Tehát ön az, ...nemes Cinóber úr?

ZACHES Lennék, valék, sőt még inkább leendek.

Avagy horgonyra fel, nagy tisztelettel.

PAPHNUTIUS Nos hát, ...remek... Csalogánybecsinált? Pacsirtabécsi?

ZACHES Non chalance, jöhet.

ANDRES Charmant egy ember! ... Mit mondtam, uram?

PAPHNUTIUS Vitán felül... mi több, egész kiváltképp.

ZACHES *(a Komornyiknak)* Szalvettázd le a pofám, pubinkó!

Andres diszkrétan próbálná leszedgetni a Zaches hasára pottyant étel-darabokat

Nehogy már azzal a mocskos kezdeddel hozzám piszkálódjál!

PAPHNUTIUS Viselkedel rendesen, te Andres!?

ANDRES Csak egy pihét a daliás válláról...

ZACHES Kuss legyen!

PAPHNUTIUS Talán tudja, mért kérettük magunkhoz.

ZACHES Nem hogy dublirozzam felségedet?!

PAPHNUTIUS Meglehet, még arra is sor kerül, de most... de most, hogy is, mit is akartam? Hát, hogy a nehézségeink...

ANDRES Igen...

PAPHNUTIUS Ezzel a szép felvilágosodással kicsinykét meg-meggyűlik a bajunk...

ANDRES A sötét erők nem tágtanak...

tudod, itt ez a sok bajkeverő...

az államkasszába pedig alig hogy

valamicske csekélység csordogál...

ZACHES Sajnálatos, igen sajnálatos.

ANDRES A te éles elmédet szomjuhozzuk,

hogy megtudjuk, mi lenne teendő...

Ha volna valami eszméd, barátom,

mely minket kis bajunkból kisegítne...

ZACHES Ellotyvadó higannyal ráberünk,

olyhás tunyákul felcsapatva mind,

sehol a képükbe el nem rinyad,

legelhet napestig alávaló

bürok, hiába ágál, vége lesz,

kinyúl, akár egy régi gyapjuzokni...

PAPHNUTIUS Kivételesen merész gondolat...

ZACHES Mindegyre több fejet be a homokba,

és egyre több homokot a fejekbe.

Magamtól nem jutott volna eszembe.

PAPHNUTIUS Bámulatos, kérlek, mondjad tovább!

ZACHES De jó fűrészpör is.

PAPHNUTIUS Hová?

ZACHES Hová,

hová? Hát szerinted háová?

ANDRES Központosított, szilárd hatalom,

ez az, mi nélkül sosem győzhetünk,

és ami még ennél is fontosabb, hogy

elhitessük minden alattvalónkkal:

szabadsága azért nincsen veszélyben...

Épp csak a létezésben megvonunk

bizonyos bölcs határokat, miket

a közösség védelme érdekében

áthágni senkinek, sosem szabad...

PAPHNUTIUS *(Zachesnek)* Akár Periklész! ... Fenomenális!

...Szédületes és hátborzongató!

ANDRES A hadsereget fejleszteni kell,

önkéntesek ezreit toborozni,

hogy túlon túl sok költséggel ne járjon,

s kiépíteni egy megbízható,

titkos kémhálózatot, mert hiszen

nekünk igen pontosan tudni kell,

miképp alakul a néphangulat.

Dicső uralmad szép történetét

dalokba foglalják az igricek,

akiktől viszont ne sajnáld a pénzt!

Zaches úti-vága az őt elragadtatottan ölelő, ajnározó Paphnutiust, mindenki döbönt felháborodással Andresre néz

PAPHNUTIUS Hogyan merészeled, te idióta?

Azt hiszed, neked már mindent lehet?

Ez vérlázító! Hallatlan pimaszság!

Sőt felségárulás!

ANDRES Nem értelek,

uram...

PAPHNUTIUS Szégyentelen! Ugyan, na mit

nem értesz? Térdre! Hálátlan bitang!
(Tépkedi le róla a rendjeleket, kiténtetéseket)

Zaches unottan nézi a jelenetet

Ezennel minden rangtól, hatalomtól,
mivel könnyelműn felruháztalak,
azonnali hatállyal, mindörökre
megfosztalak...

ANDRES
PAPHNUTIUS

Na de uram...

Elég!

Ha még egy szót merészelsz szólni, véged!!
Felfoghatatlan... Mi történik itt?

ANDRES
PAPHNUTIUS

Ki

cselédnek születik, az is marad!
Jó uram, könyörgöm, mi történt veled?
Betömní azt a förtelmes pofáját!

ANDRES
PAPHNUTIUS

A komornyikok betömní

Úgy!

Most majd szobainasnak visszaküldlek,
és köszönjed, hogy ennyivel megúszod.
Cinóber úr szolgálatába állsz,
ingét mosod, cipőit pucolod,
mellette tán majd tanulsz jó modort,
de megbecsüld magad, mert ha nem,
örök száműzetés a sorsod.

ZACHES

És én

akkor mi is lennék?

PAPHNUTIUS

Valódi, belső

titkos tanácsosom.

ZACHES

Ha gondolod...

És az mi az, az jó nekem? Igen?

PAPHNUTIUS

Meglásd, hálám el nem marad, barátom!

Sötét, zene

4. jelenet

Boldizsár és Fabienne Prosper Alpanus háza előtt

FABIENNE

Na tessék, itt vagyunk, ez az, borulj le,
legyél műezzín, hívogasd, esengj,
ahogy csak jólesik... Emelj oltárt,
gyűjtsál tüzet, áldozzál fel szüzet, vagy
adjad el neki azt a szép lelkedet,
meg fogja érni biztosan, ne félj...

BOLDIZSÁR

Köszönök mindent, most már elmehetsz...

FABIENNE

Ha így folytatod, tébolydába' végzed...

Hiszen ez csak egy közönséges felcser,
egy eszement, habókos vén hülye,
amit regélnek róla, azt is csak ő
találta ki... Agyrém! ... Prosper Alpanus! ...
Már a neve is merő kitaláció.

BOLDIZSÁR

Te nem hiszed, de attól még igaz
lehet.

FABIENNE

De nem, de nem, de nem. Figyelj!

A pónik fejére szarvat szerelt,
hintója, mint a kagyló, és a két
kerék közé kintornát épített,
csak az zenél, s akit te a bakon
ezüsfácánnak képzelél, barátom: a
törpezsoké, fényes libériában,
idétlen kámzsával piciny fején...

BOLDIZSÁR

Csak megtalálnám a kopogtatót...

FABIENNE

Hagyjad már a fantazmagóriákat!

BOLDIZSÁR

Soha! (Kopogtat)

FABIENNE

Reméltem, nem tőlem tudod meg,
de jó, akkor nem hallgatok tovább:
szép Candidád a gnómért eleped,
fékezhetetlen dúl a szerelem,

lesz itt akkora nász...

Nem érdekel...

Biztos, hogy Candida engem szeret,
és ennek egyszer vége lesz, tudom.

Veled akármit meg lehet csinálni?

Vigyázz a szádra!

Hát van még pofád

ezt mondani nekem, azok után,
amit megtettem érted? Hát miért nem
érted...

BOLDIZSÁR

Na mit? Mit?

BOLDIZSÁR

FABIENNE

Ezt, te nyomorult!

Fabienne pofon vágja Boldizsárt, aki visszaüt, egyre vesztebben verekszenek, amikor különös morajlás hallatszik, majd megszólal a szférák zenéje és a láthatatlan Prosper Alpanus hangja. Boldizsár és Fabienne ijedükben abbahagyják egymás gyepálását

No. 14.

PROSPER

Az éj sötét kárpítja megremeg,
lomha felhők alatt könnyű fuvallatok,
másik világ mutatja arcait,
csendje hatalmasabb, mint gondolod.

Medrük nélkül bolyongnak a folyók,
a harag zöld mérge nem szívárog,
a fák páráköntösükben állnak
átderengve az ezüstös homályon.

Lopott idő a csillagsugárnyi fényben,
titkos törvény nagyobb rendje szerint,
ki most éber álomban ablakát kitarja,
alaktalan magányból vetkezik. (A dal vége)

Emberek, hát ez miféle parádé,
talán a cirkuszban érzik maguk?
Ököllel egymásnak, mint a vadak?
Miféle egy modor?

FABIENNE

Semmi közöd

hozzá!

BOLDIZSÁR

Bocsánatot kérünk, uram.

PROSPER

Akarnak talán tőlem valamit?

BOLDIZSÁR

Igen!

FABIENNE

Nem!

PROSPER

El kéne döntenem...

FABIENNE

Csak

erre jártunk épp, de máris megyünk...

PROSPER

Befárad hozzám, kedves Boldizsár?

BOLDIZSÁR

Igen, ...vagyis hálásan köszönöm.

(Fabienne-nek) Ez tudja a nevem!

FABIENNE

El is ájulok...

PROSPER

No és ön, kisbarátom?

FABIENNE

Hogyne, persze,

ki nem hagynám a világ pénziért.

(Suttogva, miközben a terembe lépnek)

Ha ez a trotli tényleg csodatévő,
csupán egyetlenegy kérek tőle
majd, hogy engem is pompás szörnyszülötté
változtasson át, én is hadd legyen
idomtalan, rusnya féreg, kiből
hiányzik minden harmónia, ha már
ez a forma ennyire ünnepelt.

PROSPER (immár saját személyében fogadja a jövevényeket)

Kicsit korábbra vártam magukat,

legalábbis önt, kedves Boldizsár...

Miben lehetnék a szolgálatukra?

BOLDIZSÁR

Talán tudja is, tisztelt doktor úr...

A kis Cinóber, ez a furcsa lény – hogy

egészen elfogulatlan legyen –

néhány hete megjelent városunkban,

s bizony azóta aljasságot csak

aljasságra halmoz...

PROSPER A kis Cinóber?
BOLDIZSÁR Megmagyarázhatatlan... csak egy gnóm,
csak egy kis prűszkölő bitang, de mégis
a lábai előtt hever boldog-
boldogtalan...

PROSPER Na és én mit tehetnék?
BOLDIZSÁR Talán megtudhatnánk, hogy ki is ő,
s mitől bír ily rejtélyes hatalommal...
Tehát egy törpe.

PROSPER Olyan törpeforma.
BOLDIZSÁR Igen... Lehet, hogy csupán egy alruna.
PROSPER Milruna?
FABIENNE Gyökéremberke.

PROSPER Akár egy
BOLDIZSÁR hasított retek, szakasztott olyan.
PROSPER Csak egy kis pillanat, és kiderítjük.
BOLDIZSÁR Nagyon szépen köszönjük, doktor úr!
PROSPER Megmutatom maguknak sorba' mind.

*És Prosper varázslata nyomán a legváltozatosabb formájú derűs kis vakar-
cok jelennek meg, de Boldizsár egyikben sem ismeri fel Zachest*

BOLDIZSÁR Ez nem az... ez se... na, talán, ...de nem...
kisebb... nagyobb... stb.
PROSPER No, hát ez éppenséggel meglepő,
mi több, csodálatos... No de talán
ez a mi emberünk csak egyszerű
földi manó... Lássuk csak, és figyelj!

*Az előbbi vidámkodókkal szemben most nyugós, nyafogó törpék jelennek
meg, s az eredmény ismét semmi*

FABIENNE Azt kell mondjam, több, mint bámulatos...
PROSPER Mit is tegyünk? ... Ami segíthet még:
a pszichoszuggesztív projekció.
Az biztosan remek lesz!

FABIENNE De ez már
PROSPER magán múlik csak, kedves Boldizsár.
Ha valakire most nagyon erősen
gondol, hogyha egész lelkét betölti
ez a személy, nos akkor eme képzelt
alak színről színre megjelenik
nekünk, s meglátjuk, hogy e pillanatban
mit is csinál...

FABIENNE Nagy baromság!
PROSPER Elhallgat
már végre? ... Készen áll? Indulhatunk?
Erre a helyre álljon pontosan,
és semmiképpen ne mozduljon innét!

5. jelenet

*Boldizsár bólint, Prosper varázskört ír le a kezével a fiú körül (vagy nem),
kékes gőz gomolyog (vagy nem), különös zene szólal meg (vagy nem), meg-
jelenik Candida és Zaches. Fonalat gombolyítanak*

No. 15. Candida–Zaches-duett

CANDIDA Szép egy ilyen szép őszi délután,
ma összeszedtem az összes diót,
holnap majd megtörjük Elsie-vel,
és péntekre lesz diós briós.
ZACHES Te vagy édes, mint egy diós briós,
azonnal bekapnálak egészben,
gyere, tedd már le azt a fonalat,
legyél enyém egészében... vagy részben.
CANDIDA Habár az én szívem is eleped,
pontosan tudom, hogy ezt nem szabad,
még várunk kell, légy türelmes te is,
míg beköszönt a boldog pillanat.
ZACHES Ez marhaság, csak húzzuk az időt,

ketten vagyunk, nem látja senki se,
arassuk le, mi szívünkéből kinőtt,
minek nekünk pap, szertartás, mise?

CANDIDA–ZACHES

Érzem, az ördög elragad,
nem érdekel az sem, ha elveszünk,
akármilyen lesz is, csak tiéd vagyok,
mennybe vagy pokolba együtt megyünk. *(A duett vége.)*
Megállj, te nyomorult, megöllek!

BOLDIZSÁR

*És ahogy Boldizsár a látomásra támad, Zaches vinnyogva összeroskad, Prosper
rémülten fogja le, rángatja el az őrzőgő fiút, s a kép szertefoszlik*

PROSPER Azonnal hagyja abba, Boldizsár!

6. jelenet

BOLDIZSÁR Most azonnal tennünk kell valamit!
PROSPER Nem sérthetetlen, tehát halandó,
közönséges ember...

BOLDIZSÁR Felkoncolom!
PROSPER Lassan a testtel! Legyen türelemmel.
Azt mondtam, halandó, de mégis, titkos
varázserővel bír, s hogy mi ez, még
nem tudom... de ígérem, kiderítem
hamar... jöjjön el hozzám mielőbb,
majd meglátjuk, mihez is foghatunk...
FABIENNE Ó, igazán hálátelt szívvel köszönjük.
Illethetem csókkal áldott kezét?
Ez volt minden? Ennyi a tudománya?
Halálra rémiti a nyomorultat,
aztán alászolgája, mehetünk?
Uram, akármilyen lesz is, én kimondom,
ön semmi több, mint hazug fecsegő,
szemfényvesztő pojáca, vén bolond, és...
és...

PROSPER És?
FABIENNE És ócska sarlatán...

BOLDIZSÁR Fabienne!
PROSPER Ennyi volt? Befejezte?
FABIENNE Maga nem ért
semmihez... szép dolog... még hogy csodák!
Ilyesmiben én ennyit sem hiszek!

PROSPER *(megsimogatja Fabienne-t)*
Jól van, jól, csendesedjen.

A pillanat megáll, valami erős effekt

FABIENNE Ne nyúljon
hozzám! Az ölebét, azt simogassa!
BOLDIZSÁR Hagyjad már abba, Fabienne! ... Megyünk,
uram. Bocsásson meg neki! Kicsit
heves, de higgye el, remek gyerek...
Köszönjük, doktor úr!

PROSPER Isten velük!

Fabienne és Boldizsár el

7. jelenet

Boldizsár összeomolva, tán zokog is

FABIENNE *(dühöngve)* Na, kellett ez neked? Megérte? Mi?
BOLDIZSÁR Nem tudnád végre befogni a szádát?

*Mankókra támaszkodva bebiceg Hannes, a kis lepkevadász. Irtóztató állapot-
ban van. A haja kihullott, az arca zöld és fehér, beszédét is alig érteni. Egy halá-
los ágyáról felkelt Nemecek*

HANNES Ti még itt vagytok? Meneküljtek!

FABIENNE Jézusom, Hannes, veled meg mi történt?
 HANNES Csak meneküljétek!
 BOLDIZSÁR Szegény kölyök!
 FABIENNE Nagyon akar mondani valamit...
 HANNES Menekülnötök kell.
 BOLDIZSÁR Nekünk?
 FABIENNE Ugyan
 miért?
 HANNES Nektek bizony. Nyomotokban
 a herceg összes embere... ki él és
 mozog, mindenki titeket keres...
 vérdíjat tűztek ki a fejetekre...
 FABIENNE Na hát ez gyönyörű!
 BOLDIZSÁR De mi a vád?
 HANNES Hogy félholtra verted a kis Cinóbert,
 nem tudod?
 BOLDIZSÁR Mi? Még hogy én? ... De hiszen...
 HANNES Értsétek már meg, erre nincs idő!
 Induljatok! Induljatok azonnal!
 Szívem szerint veletek tartanék...
 de hát látjátok, ...ilyen állapotban...
 FABIENNE Milyen kórság ez?
 HANNES Halvány fogalmam sincs.

No. 16.

HANNES *(dadogó dal)*

Valami furcsa, ritka kór,
 nem ismerik az orvosok,
 kihányok minden falatot,
 egyre gyengülök és fogyok.

Egész napokat alszom át,
 állandó lázálom gyötör,
 az életem annyit se ér,
 mint egy ócska, lyukas vödör.

Pipettából kapok teát,
 már épp hogy csak mankóztatok,
 vigasztalnak, hogy elmúlik,
 de én tudom, hogy meghalok. *(A dal vége)*
 Ugyan már,

BOLDIZSÁR

beszélsz butákat!

HANNES

Persze! Tűnjetek már!

Fabienne és Boldizsár el, sötét, zene

8. jelenet

Max és Móric Andres ajtaján dörömböl, kora hajnalban

ANDRES Ki az Úristen vagy már ilyenkor?
 MÓRIC Csak mink vagyunk, uram, a Móric...
 MAX ...és
 a Max... Mostan megyen, titokban.
 MÓRIC ...Sietni
 kell.
 ANDRES Mi a jó fenét hablatyoltok?
 MAX Ahogy itt állok, úgy igaz, uram,
 minden kilencedik hajnalon, épp
 napfelkeltekor...
 MÓRIC ... fönről jön alá
 az égből neki...
 MAX ...akárha izé,
 Mondjuk, valami óriás denevér
 lenne...
 MÓRIC ...ekkora nagy, hegyes fogakkal!
 MAX ...a rettentő karmaival pedig
 turkálja a fejét...
 MÓRIC Isten bizony!

MAX Anyám életére!
 ANDRES A fél karod
 vágják le, ha hazudsz!
 MAX Tudom, uram,
 és vállalom.
 MÓRIC Én meg hoztam magammal
 a csúzlím. Leterítem, mint a semmit,
 egyetlenegy lövéssel és halálos
 pontosan.
 ANDRES Na más már nem is hiányzik.
 Ti most eltűntök innét, de azonnal...
 MAX És a fizetség?
 ANDRES Majd ha kiderül,
 hogy igazat beszéltél.
 MAX Két dukát.
 ANDRES Annyi, annyi, csak takarodjatok!
 MÓRIC Ezer örömmel!
 MAX Vigyázz a fejedre,
 nehogy aztán még véletlen leszedje
 az óriás madár, és ne bírij fizetni.
 ANDRES Pokolba már!
A csibészek elinalnak, Andres elrejtőzik, álomittasan bebötörkél Zaches, és leheveredik

9. jelenet

ZACHES Ha tudnám, mért ilyen
 korán kell ezt csinálni!
(Kényelmetlenül fészkelődik, nyöszörög magában)
 Hé, mi lesz már?
 Mit képzelsz? Meddig váratsz?
*Szárnyszerűen lebegő, hatalmas, könnyű anyagokban alászáll Rosebelverde
 kisasszony, ölébe vonja és fésülni kezdi Zachest*
 Végre, hogy
 kegyeskedni méltóztatik...
 ROSEBELVERDE Talán
 baj van, kicsim?
 ZACHES Nagyon álmos vagyok.
 ROSEBELVERDE Majd kialszod magad...
 De máskülönben
 minden rendbe' van? Boldog vagy? Mesélj!
 ZACHES Hát
 tébolyultan szeretnek itt, megvesznek
 értem, és minden óhajom lesik.
 ROSEBELVERDE Hisz ez csodás, remek!
 ZACHES Csak azt ne hidd!
 Zaklatnak egyre, nem hagynak nyugodni...
 Hogy mást ne mondjak, csak engem akarnak,
 szerelmükkel üldöznek mind a nők,
 lihegve, sápadva és csücsörögve
 keringenek körül, hogy fulladok.
 ROSEBELVERDE Panaszkodol-e most, avagy dicsekszel,
 nehéz eldöntenem...
 ZACHES Utálok őket,
 ahogy mindenki mást is... Csakis gnómok,
 kretének, idióták ostromolnak
 szüntelen panasszal, és csak rinyálnak,
 hogy könyörüljek rajtuk és segítsek...
 Beszippantott az államgépezet is.
 Képzeld, valódi és titkos tanácsost
 csináltak már belőlem, és ha nem
 vigyázok, napokon belül miniszter
 leszek... Uralkodónk semmit se dönt,
 talán szellenteni se mer, amíg
 velem meg nem beszélte... Iszonyú
 terhek alatt roskadok, s kérdezem: hát
 ki vagyok én, hogy szanaszét szakadjak?

ROSEBELVERDE Legyél erős, hiszen tudod te is
– akármilyen nehéz viselni ezt –,
aki mások fölé emelkedik,
mert a tudása oly kivételes,
annak szolgálat lesz az élete,
másokért él csak, és sosem magáért.

ZACHES Na épp ez az, amihez semmi kedvem!
Ne röhögtesd, mi az, hogy másokért?

ROSEBELVERDE Csitulj te, kis bolond, csitulj!
Élvezd, milyen rajongva ünnepelnek,
élvezd fejed körül a glóriát,
élvezd, mi a kiválónak kijár.
Hiszen a lábaid előtt hever az egész világ,
az egész teremtett szép világ...

ZACHES Mit érdekel, mikor fáradt vagyok,
és élvezni kicsinykét sem bírom.

ROSEBELVERDE Ez csak valami múló hangulat,
meglásd, erőre kapsz megint, ne félj!
Legyél alázatos, okos, szelíd,
nincsen ezeknél fontosabb erény.

ZACHES Hallgatni sem tudlak! Ez fürtelem!
Csupa ostobaságokat beszélsz!

ROSEBELVERDE Ha megbecsülöd, mit sorsod juttatott,
örömbbe fordul majd minden napod,
ha megbecsülöd, mit sorsod juttatott,
örömbbe fordul majd minden napod.

ZACHES Ne prédikálj!

ROSEBELVERDE Hisz' ez oly egyszerű!

ZACHES Ne menj el még!

ROSEBELVERDE Muszáj.

ZACHES De majd kilenc
nap múlva jössz megint?

ROSEBELVERDE Hiszen tudod:
amíg csak élsz, veled leszek.

ZACHES De meddig
élek?

ROSEBELVERDE Soká, nagyon soká. *(Ellebeg)*

Zaches felkászálódik, rejtekhelyéről előlép Andres

10. jelenet

Zaches megrémül, menekülni próbál, esik-ke, Andres a nyomában

ANDRES De szépen megfrizirozták, tanácsos
uram! Csak bámulok... Mutassa már!
Parfümöt is kapott? Illatozik,
akár egy kis levendulamező...
Ezek a hullámok pedig valóban...
hasonlót csak a tengeren, ha látni.
Hibátlan munka, és milyen helyes
a kis kisasszony is... Ugyan ajánlja
be régi jó cimboráját... Szakasztott
ilyet szeretnék magam is mióta!

ZACHES Elég legyen, pimasz! Mit nem merészelsz?

ANDRES Óvatosan, uram, még szétesik,
pocsekba megy a drága kézimunka!
Hová szalad? Engedje, hogy csodáljam!

Zaches prüszkölve elmenekül

Ezt most nem úszod meg, te nyomorék! Már
tüzesítik a szégyenbélyeget,
aztán iszkolhatsz Isten hírvél,
tarisznyádban levágott fél karoddal.
Végre elkaptalak!

Sötét, zene

11. jelenet

Boldizsár és Fabienne az erdőben bolyong. Szerintem vagy éjszaka van, vagy esik az eső. Fabienne kabátjának ujja és hátsó része már három-négy méteresre nőtt, dühödten rángatja, húzza maga után, próbálná letépni... mindhiába

FABIENNE Megőrülök! Te érted ezt, te érted?
Segítsél már letépni!

BOLDIZSÁR Hiába, nem megy,
lásd be végre.

FABIENNE Hiszen már lépni is
alig bírok, s ez nő, csak egyre nő.

BOLDIZSÁR De legalább az éjszaka tudunk
mivel betakaródzni majd, ha fázunk,
s akár sátorra is futhatja még
belőle, hogy ha így megy ez tovább.

FABIENNE Csak viccelődj! Mindketten itt fogunk...
Mert a szádat sosem tudod befogni.

FABIENNE Szerintem hosszabb lett megint.

BOLDIZSÁR Fenét,
csak képzelődsz...

12. jelenet

A nyöszörgő Zaches betegágyánál az Orvos, Paphnutius és a komornyiknak visszaminősített Andres

No. 18.

PAPHNUTIUS Drága, egyetlen, imádott bölcs barátom,
hogy tehet ilyen csúfságot velem?
Az aggodalomba bele is pusztulok,
szinte megfojt a jeges félelem.

Ön legfőbb kincse az államgépezetnek,
bármit kíván, boldogan megteszem,
az égre kérem, árulja el, mi baj van,
mit csinálhatnánk, hogy jobban legyen?

Miféle átkozott balszerencse üldöz,
miféle rontás száll megint miránk?
Tündökletes eszű, pompás miniszterem
földre rogy, mint egy hasba lőtt zsiráf.

Csak egy szót, egyetlen halk szót kérek öntől,
csak egy jelet adjon a szép szemével.
Vagy okos fejét biccentse meg kicsinykét,
és könyörgöm, hogy meg ne haljon, kérem.
(A dal vége)

ORVOS Igen tisztelt titkos tanácsos úr,
kimélnie kéne kicsit magát...
Szakadatlan elmemunkáival
agyonhajszolja szegény corpusát.
Az állam üdve sem kívánja ezt...

PAPHNUTIUS De nem bizony! Legfőbb a jó egészség.
Nehogy feláldozza becses személyét.

ORVOS Fejgörcseit csakis a túlfeszített
és folytonos gondolkodás okozza...

ANDRES ...s ettől a mélyen tisztelt koponyájá
forró, akár a húsleves... Bocsanat...

De ahogy a beteg fejéhez ér, megszólal ugyanaz az effekt, mint az első felvonás utolsó jelenetében, amikor Boldizsár tette ugyanezt

PAPHNUTIUS *(Andreshez)* Megőrültél? Mint akit nyúznak, úgy
visitasz?

ANDRES De uram, nem én...

PAPHNUTIUS Ha nem
te, akkor ki? Talán bizony szirének

avagy másféle bösz kisértetek
lakják a palotám?

ANDRES Dehogy, uram!

PAPHNUTIUS Nahát!

ANDRES A gnóm!

PAPHNUTIUS Miféle gnóm, te fattyú?!

ORVOS Valósággal szikrákat szór szegény
feje... Sosem találkoztam ilyennel.

PAPHNUTIUS Mintha a szája szóra nyílna... Nagy ég!

ANDRES Beszélj, beszélj, drága Cinóberem.
Csak tátog, mert kevés a levegője!
Más nem segíthet, mint a gégemetszés!

PAPHNUTIUS Hallgassatok! Szólni kíván!

ORVOS Igen!

ZACHES (*Andresre mered, tán rá is mutat tetteted önkívületben*)
Te vagy! Te vagy! Hogy fénylik a patád!
Az álarcod lehullt... látlak, bitang!

ORVOS Félrebeszél, szegény!

PAPHNUTIUS Vagy látomása van...

ZACHES Kötelet elő, láncot és bilincset!

ANDRES Eret kell vágni rajta, nem vitás!
(*Megragadja Paphnutiust,
közelről sziszeg az arcába*)

ZACHES Vörös képén jól ismert torz vigyor...
kezetől borul lángba a világ...

ANDRES Na kész, vége, ez meghibbant egészen.

ZACHES (*Andresre mutat*) Ó az, aki a trónusodra tör,
aljas merénnyel fordul ellened.
Országlásodnak gyorsan vége lesz,
hacsak példásan meg nem bünteted.
Tömlöcbe el! Vigyázz, ne késlekedj!

PAPHNUTIUS (*mintegy bűvöletben, Zachest szajkózza*)
Tömlöcbe el! Vigyázzok!

ZACHES Katonák,
vigyétek!

PAPHNUTIUS Katonák, vigyétek!

ANDRES Jó
uram, hát te ezt elhiszed?

ZACHES El én!

PAPHNUTIUS El én!

ANDRES De hát uram, csak ő beszél!

ZACHES Te mocskos áruló!

PAPHNUTIUS Te mocskos áruló!

Két fogdmeg vonszolja el a tiltakozó Andrest

ANDRES Vigyázz, uram, hiszen megtévelyt.
ZACHES Ha el nem hallgatsz, karóba huzatlak.
PAPHNUTIUS Ha el nem hallgatsz, karóba huzatlak.
ANDRES A legrégebbi barátod vagyok,
sőt, szinte már apád helyett apád...
Hogyan feledheted? Csakis nekem
köszönheted minden hatalmatad.

ZACHES Vigyétek ezt a szánalmas pojját!
PAPHNUTIUS Vigyétek ezt a szánalmas pojját!

A fogdmegek Andresszel el

ORVOS Valamicskét enyhülget már a kín?
ZACHES Ne merj hozzám érni, te vén kuruzsló!
PAPHNUTIUS Édes barátom! Én téged ezennel
teljhatalmú államminiszteremmé
teszlek, kezvedbe rakom le országunk
jövőjét, váltsd valóra az összes
álmodat, és vezesd a Kánaánba
tévelygő népemet, s munkádhoz hogy
erőt meríts, lovaggá ütlek, és
ezennel neked adományozom
hazánk legbecsesebb kitüntetését:
Zöldfoltos Tigris-rendjelünk.

ZACHES No, hát
ez igazán megtisztelő, uram...

A legmélyebben meg vagyok hatódva,
s ha már így alakult, én azt hiszem,
szózatot kéne intéznem a néphez.
Feltétlenül, kérlek, feltétlenül,
máris intézkedünk....

PAPHNUTIUS

Sötét, zene

13. jelenet

No. 19. Mosch Terpin–Candida-örömduett

TERPIN Édes leányom, szólnom kell tehozzád,
elérkezett a csodás pillanat,
hajadonok legédesebbik álma:
ma délután megkérték a kezéd.
CANDIDA Ó, Istenem, elájulok, ne mondd!
S ki lenne az, ki ily merész?

TERPIN Na ki? Na ki?

CANDIDA Na ki?

TERPIN Ki más?

CANDIDA Ki más?

TERPIN Ki más, mint
ki minden vágyadat betölti,
ki fenn ragyog, akár a csillagok,
ki fejünk fölül a viharfelleget
elüzi, és bearanyozza
mindenik napunk.
Csak ő!

CANDIDA Ki más!

TERPIN Csak ő!

CANDIDA Ki más.

TERPIN Ki más?

CANDIDA Ki más, mint...
Ó, mondani is
alig merem...
TERPIN De, de, de, csak bátran,
kicsikém.
CANDIDA Atyám, igaz lehet?
TERPIN Igen, igen! Ó az bizony.
CANDIDA Valóban hihetem?
TERPIN Ahogy jó apád minden szavát.
CANDIDA Ó, mondd ki te!
TERPIN Nem, nem, csak te,
ne félj!
CANDIDA Tehát ő az?
TERPIN Kimondom hát, ha addig élek is!
CANDIDA Na mondd!
TERPIN Cinóber úr!
CANDIDA Cinóber úr!
TERPIN Cinóber úr!
KÓRUS Cinóber úr, Cinóber úr!
TERPIN Cinóber úr, Cinóber úr!
TERPIN Ószintén szólva, hát nekem se mindegy,
hogy leendő vejem egy senkiházi-e
avagy olyan kiváló férfiú,
aki uralkodónk legfőbb bizalmasa.
Hála neked, valóra válthatom
mindahány régi álmomat, hiszen
Cinóber egy vezérigazgatói
állást ígért nekem: Minden Hazánkban
Megfigyelhető Természetes és
Magától Értetődő Folyamatok
legeslegfőbb direktora leszek.

No. 19/a.

Ellenőrzöm az alkonypír színét,
a folyók jegének állagát hetente,
szabályozom a felhők méretét,
és kidolgozom obskúrus rendszerét
az égbolton, hol, melyik és mikor,

milyen alakban mutatkozhatik.

A villámokat majd csokorba kötettem,
és tűzijátékot csinállok belőlük.
Ó, mennyi szépséges, gigászi küldetés,
mely tornyosul megoldandón előttünk,
ó, csak legyen hozzá elég erőm
hibátlanul véghez is vinni mind! *(A dal vége)*

Nagymértékű, kölcsönös meghatódás

CANDIDA Határtalan öröm nekem, atyám,
ily tetterősnek látni.

No. 19/b.

És mégis, néha mégis rettegek:
honnét e tűz, mely bennem így lobog?
Miképp feledhettem el Boldizsárt,
hogymár emléke is utálatos?
És hogyha tényleg minden érzetünk
ily állhatatlan és ily ingatag,
elhinni merjem-e a szenvedélyt,
amely most, mint az orkán visz magával? *(A dal vége)*

No. 19/c.

TERPIN Kicsi leánynak nem való
töprengeni ilyesmiken,
mert a túl sok gondolkodás
csak megzavarja a szívet.

Ártatlanságát veszti el,
ki túl sokat töprenkedik,
s a tépelődés, meglehet,
még ép eszét is elveszi.

TERPIN-CANDIDA

Kicsi leánynak nem való
töprengeni ilyesmiken,
mert a túl sok gondolkodás
csak megzavarja a szívet.

Ártatlanságát veszti el,
ki túl sokat töprenkedik,
s a tépelődés, meglehet,
még ép eszét is elveszi. *(A dal vége)*

Sötét

14. jelenet

Zaches szózatot intéz a néphez, mely őt lelkesen ünnepli

ZACHES Barátaim! Köszönöm, szívesen!
Mostan talán már elárulhatom,
irtóztató veszély leselkedett miránk!
Elhárítottuk! És hitéletünkkel
elrettentően példát skatulyáztunk!
A sátán ügynökét detoxikáltuk,
de azért még ne hizzuk el magunk.
Még a legérettebb fül is kevés!
Több kell! Sokkalta több! Lapulva rágja
virágzó édenünk hajszálgökökérzetét
a feltüzelt kokott. Féregcsapat
uszul, a döglegyek fejünk körül
keringenek, csókokra éhesen.
Mondjunk nemet a bolhagyöngye létre!
Bontsa szárnyát a pillangós közélet!
Mindenkinek adjatok almabort!

No. 20. Finálé

A társaság Cinóbert dicsőítő kórusa

1. SZÓLAM *(férfi)* A legkiválóbb férfiú,
2. SZÓLAM *(női)* Cinóber úr! Cinóber úr!
1. SZÓLAM költő, tudós és hős vitéz,
2. SZÓLAM Cinóber úr! Cinóber úr!
1. SZÓLAM a földön senkit nem találsz,
2. SZÓLAM Cinóber úr! Cinóber úr!
1. SZÓLAM ki nálánál bölcsőbb itész.
2. SZÓLAM Cinóber úr! Cinóber úr!
KÓRUS Alighanem királyi sarj,
Cinóber úr! Cinóber úr!
ki köztünk most rangrejtve él,
Cinóber úr! Cinóber úr!
minden tettén csak ámulunk,
Cinóber úr! Cinóber úr!
ezer másikkal is felér.
Cinóber úr! Cinóber úr!

Nem is e föld lakója tán,
Cinóber úr! Cinóber úr!
akár egy furcsa, messzi fény
Cinóber úr! Cinóber úr!
ragyogjad be az életünk,
Cinóber úr! Cinóber úr!
amink csak van, az mind tiéd.
Cinóber úr! Cinóber úr! *(A dal vége)*

Vége a második felvonásnak

III. FELVONÁS

1. jelenet

No. 21. Nyitány

Rosebelverde Prosper házában. Eleinte Rosebelverdének csak a hangját halljuk

ROSEBELVERDE Az idő mostanság nem kedvez nekünk,
s ön mégis szépen, fényűzően él.

PROSPER Magára öltheti saját alakját
is, nyugodt lehet, én bántani nem
fogom – sőt...

ROSEBELVERDE Mi az, hogy sőt? Ennyit tud
csupán? Régen minimo calculo
harmincsoros szép disztichonba fogta,
ha mondani kívánt nekem akármit. *(Megjelenik)*

PROSPER Változnak az idők, asszonyom. Egy
szerény tudós hajléka ez, amit
talán kiérdemelt áldozatos és
dolgos életével.

ROSEBELVERDE Így van bizonytal...
Ezek szerint önt nem is üldözik?

PROSPER S ugyan miért is tennék, kedvesem?

ROSEBELVERDE Magam épp hogy el bírtam menekülni...

PROSPER Ha nem tudná, én küldtem a nyulat,
aki figyelmeztette önt időben...

ROSEBELVERDE Zavarba hoz...

PROSPER Maguk hölgyek kicsinykét
sokat érzelegnek, és ez temérdek
bajt okoz... a hatalmas nagy szívük.

ROSEBELVERDE Miért rendelt magához?

PROSPER Ki vagyok én,
hogyan lehet tehetnék?

ROSEBELVERDE A tárgyra, kérem!

PROSPER Tehát a tárgyat kérde a kisasszony?

Nos, akkor hát legyen vizsgálatunk tárgya ma ön; vegyük csak számba mind csodás erényeit s esetleges hibáit...

ROSEBELVERDE
PROSPER

Ezt meg hogy képzeled?!
Kérem,

most én beszélek.
Én meg elmegyek.
Parancsoljon.

ROSEBELVERDE
PROSPER
ROSEBELVERDE
PROSPER

De nem tudok.
Na látja.

Folytathatom? ... Tehát!

No. 22.

Kétségtelen,
hogy ön talán a legszépségesebb
s a legjóságosabb szívű teremtmény,
akit kalandos életem során
a jó sorsom ismerni engedett,
és a bolondulásig szeretem
hibátlan természetét, finom kezét,
reggelente a kócos kis fejét,
elbűvölően édes mosolyát,
piciny ujját, ahogy csuportba nyúl
vele, s a mézet torkosan lenyalja,
kedves hangjának pacsirtás zenéjét,
apró lábának toppantásait,
a tüszentéseit, az ásitásait,
mindazt, mivel a bölcs természet önt
olyan bőségesen áldotta meg,
a legnagyobb csodálattal figyeltem,
s menthetetlen rabja leszek örökké... (A dal vége)

A bókok özönétől elaléló tündér lassan feltűzött hajához nyúl, kihúzza és kiejti kezéből aranyfésűjét, s a fogyókellék ripityára török – remélhetőleg. Égzengéses, katasztrofikus effektek és – kijózanodás

ROSEBELBERDE Istenem! ... Ezt szándékosan csinálta.
Jaj, Istenem!

PROSPER Kérem, higgyen nekem,
jobb lesz ez így.

ROSEBELVERDE Örökre tönkretett.
PROSPER Figyeljen rám, ne sirjon... Szertelen
jósága és nagylelkűsége lassan
mindannyiunk vesztét okozta volna...
Maguk hölgyek a legszeszélyesebb
ötleteiknek engednek gyakorta,
ügyet sem vetve rá, hogy másokon
– ártatlanul ugyan – mégis könnyelműen
mily fájdalmas sebeket ejtenek.

ROSEBELVERDE Egy szót se értek abból, mit beszél.
PROSPER Akit kegyes adományával
elhalmozott, méltatlan mind a jóra,
mindenre, miből ön által részesül.

ROSEBELVERDE Most, hogy az aranyfésű eltörött,
teljességgel az ön kezébe' van...

PROSPER Könyörüljön rajta, a kedvemért!
Nem tehetem... Szenvedje el a sorsát,
akár mindenki más, és ha varázs-
hatalma megszűnik – az ön kedvéért
csupán –, érdemtelen ugyan, de még
valamivel megajándékozom:
ezzel hódolva majd az ön kegyes
szívének, asszonyom.

ROSEBELVERDE Az árva báb,
mi vele történt, arról nem tehet.

PROSPER Semmi oka, hogy így sajnálja őt.
A jó Vincenzo már halott, a hű
Andres szintűgy a sírba tért, a kis

Hannes pedig a végét járja; csakis
átok és pusztulás kíséri ezt
a diadalmas, fényes karriert...
Tekintse meg saját két szép szemével
jóságának következményeit, hogy
milyen munkát végzett a kis kegyence.

2. jelenet

Prosper varázsjelére Boldizsárt és Fabienne-t látjuk az erdőben. A lány végtelenre nőtt ruhája szinte már az egész színpadot beteríti, csak a feje látszik ki az összegubancolódott anyagból, úgy vonzolja magát Boldizsár után

FABIENNE Állj meg, kész, vége, nem bírom tovább!
Akár a lép, leház iszonytató
erővel... már moccanni sem tudok!
Na jól van, hát pihenjünk...

BOLDIZSÁR
FABIENNE Eszednél

vagy? Pihenni? Na persze, azt fogok!
Tudod hol? Itt e posztósir alatt...
itt fogok majd örökre megpihenni...
BOLDIZSÁR Beszélj hülyéket... Tessék, laskagomba.

Egyél csak, és mindjárt erőre kapsz.

FABIENNE Ha lenne még csak egy szabad kezem,
hát esküszöm, percig se tétováznék,
hanem kitörném a saját nyakam.
Elég legyen!

BOLDIZSÁR
FABIENNE De nincs többé kezem!

Hol a kezem? Te látod? A lábam,
akármimet... Semmim sincs meg sehol,
csak ez az ostoba, nehéz fejem
fuldoklik még, bár tudnám, hogy minek.
Ha egy kicsit is kedvelsz, Boldizsár,
végzel velem, de most azonnal... Kérlek!
Szegény barátom!

BOLDIZSÁR
FABIENNE Fojts meg, vagy csinálj
akármit!

ROSEBELVERDE Borzalom... Én mit se tudtam
erről... Nem így akartam, esküszöm!
Miért...? Hogyan lehet?

PROSPER Belátja már, hogy
nem várhatunk tovább? Véget vetünk,
mégpedig mielőbb, e szomorú,
baljós históriának.

ROSEBELVERDE Nincs is már
több szavam...

BOLDIZSÁR Az az átkozott csaló!
Még hogy varázsló! Prosper Alpanus!
Hogy éppen ő segít! Kész örület!

No. 23.

FABIENNE Te csak beszélj saját magad nevében,
mert én bizony, ha még megtehetném,
előtte térdre omlanék, s esengve kérném,
hogy könyörüljön rajtam, vétkesen,
s kételkedésemet nagylelkűen
bocsássa meg; bizony én neki már
akármit elhiszek, töretlenül
hiszem, hogy képes bármire:
ha úgy akarja, pókká változik
a régi szép fehér kutya, ha kedve
tartja, varázsütéssel a folyók
futó vizét fordítja meg, s ha kell,
még egy bivalycsordát is könnyedén
tanít meg három szólamban dalolni... (A dal vége)

És ekkor megszólal Prosper zenéje

3. jelenet

PROSPER Boldizsár Most végre jól beszéltél, Fabienne!
BOLDIZSÁR Te piszkos áruló! Még idejössz azok után, amit tettél velünk?

FABIENNE Elhallgass, Boldizsár!

PROSPER Te most nagyon igaztalan vádaskodol, fiam, de megbocsátok neked, mert hiszen magam se voltam tán különb, mikor hajdanában Vu hercegnő kegyét kerestem csak fogcsikorgatva és dacolva az ősi Kína barbár szokásával.

BOLDIZSÁR Inkább arról beszélj, mit forralsz ellenünk?!

PROSPER Ha engeded, elmondom, mit kell tennetek ahhoz, hogy az a gonosz rontás mindörökre lehulljon rólatok...

BOLDIZSÁR Mit? Hogy? Mi van?

No. 24.

PROSPER A szörnyszülött, a kis Cinóber úr – köszönhetőn egy könnyelmű varázsnak – kivételes hatalmat birtokol, s uralkodik akármely társaságban, a trón körül vagy asszony nép között, hiszen körötte bárki, bármi jót, bölcslet avagy szellemeset cselekszik, csakis neki tulajdonítja minden jelenlevő, tehát gátlástalan orozza el a dög mindenki más erőit, szépségét és tudását, viszont az ő rút ocsmányságait a körötte lévők vétkének hiszik. Folytassam még? Talán fölösleges...

BOLDIZSÁR Ki eszelhet ki ilyen szörnységet, ki játszik ilyen aljasan velünk?

PROSPER Te nem ismered a nőket, Boldizsár, akik a legnagyobb jóindulattal, csodás igyekezettel képesek bámulatos katasztrófát okozni. Tehát varázserővel bír a gnóm...

FABIENNE Hiszen hát tudtam mindig is!

BOLDIZSÁR A torzszülött hajára kell figyelned, csak a hajára, és holnap, mikor ez a kis szörnyeteg oltár elé viszi imádott Candidád, eljő a te időd. Én azt a vén csibészt, kinek a szertartás a dolga lenne, mézes borommal álomba ringatom, s helyette majd díszes egyenruhában te állsz oda az ifjú pár elé...

PROSPER Fogd ezt a kis csiszolt üvegdarabkát, elmondom pontosan, mit kell csinálnod. Kövessetek! (El. A dal vége)

BOLDIZSÁR Bizhat bennem, akármit megteszek!

FABIENNE Tisztelt uram, önnek mi mondhatatlan hálával tartozunk, nagy ámulattal figyeljük tetteit, s bocsássá meg, hogy kérdezem, de mégis, ha netán szabadna tudnom: énvelem mi lesz?

PROSPER HANGJA Hiszen már rég szabad vagy, te bolond...

Sötét, zene

4. jelenet

Lisa kezében egy Zachest formázó babával elgyötörtén, felig tébolyultan vándorol

LISA Ma bálba nem megyek... Nincs semmi kedvem hozzá... lehet ilyen, ...ma nem megyek...
Ti csak táncoljatok, daloljatok!
Na és? Kit érdekel... Különbe' is, egyszer majd én leszek ott, és ti itt, ahogy forog a jó szerencse. Hoppá!
Akkor majd nézegettek. Farnyalók!
Csak menjetek! Egyetek, igyatok!
(A fásliját tekeri)
Tekerd, tekerd, tekerd csak jó szorosra, aztán meg szépen bele a topánba...
...sikkos darab, épp csak a talpa válik...
A mocskos mindenit... De fáj a kis hasam. Túl sok volt a mák, amit zabáltam éhgyomorra. ... Megveszek...
Pálinka kéne egy jó nagy pohárral!
Jaj, Istenem, mindjárt szétpukkadok...
... Száradna le a kezetek, veszett, irigy kutyák... Legyetek átkozottak!

5. jelenet

Candida és Cinóber esküvője. Prosper és Rosebelverde „valahonnan föntről nézik” a fejleményeket... Nagy bevonulás, majd a násznép helyet foglal szabály szerint: Candida oldalán mindenki, Zaches mögött senki. Fölvilágosult ceremóniamesterként Boldizsár, mellette Fabienne asszisztál, aki pimaszul valami fura gépezetből fehér permetet vagy port pumpál Zaches orra alá, a kisémbert prűszköl, köhög

No. 25.

KÓRUS A megfontolt, bölcs ifjú pár esküdni hogyha kész, örvend a szív határtalan, örvend a józan ész.

Gyönyörű, boldog gyermekek, kik most a sorsotok örökre összekötitek: legyetek boldogok.

Hirdesse fanfárok szava, tudja mindenki meg: csodálatos, csodálatos, csodálatos frigy ez. (A dal vége)

ZACHES Pimasz! Mit képzelsz? Menjen innen, hallja?!

FABIENNE Nem tehetem, uram. Kötelező minden olyan helyen, ahol kilencnél számosabb egyed összegyűl, muszáj a megjelenteket lepermetezni.

ZACHES De mért? Micsoda marhaság?

FABIENNE Uram,

ez a dezinficirum ráció távol tart minden rontó szellemet. Ti, kik most a felvilágosodás trónusánál a józan ész nevében egymásnak örök hűséget ígertek, fogadjátok-e, hogy a ráció parancsait híven követitek a jóban és a rosszban is a síríg?

CANDIDA-ZACHES Fogadjuk.

BOLDIZSÁR Nem képeztetek.
 CANDIDA–ZACHES Nem.
 BOLDIZSÁR Nem álmodoztok.
 CANDIDA–ZACHES Nem.
 BOLDIZSÁR Se másról, se egymásról.
 CANDIDA–ZACHES Senkiről.
 BOLDIZSÁR A test és a lélek rút ördögének
 ellene mondtok, bárhogy incseleg.
 CANDIDA–ZACHES Ellene mondtok.
 ROSEBELVERDE Könnyek nélkül nem
 fogom kibírni.
 PROSPER Könnyezzen nyugodtan.
 BOLDIZSÁR Akkor tehát előbb a völegényt
 kérem, hogy mondja hangosan utánam:
 csakis a tiszta értelem szerint...
 ZACHES Csakis a tiszta értelem szerint...

A padsorokból minden ismétlés után elérzékenyült, elragadtatott sóhajok

BOLDIZSÁR ...foglak téged szeretni, Candida.
 ZACHES ...foglak téged szeretni, Candida.
 BOLDIZSÁR Azért kívánlak téged asszonyomnak...
 ZACHES Azért kívánlak téged asszonyomnak...
 BOLDIZSÁR ...mert ezt diktálja minden józan érv.
 ZACHES ...mert ezt diktálja minden józan érv.
 BOLDIZSÁR Mert így életszerű és ésszerű.
 ZACHES Mert így életszerű és ésszerű.
 BOLDIZSÁR Halálomig se éjszaka, se nappal...
 ZACHES Halálomig se éjszaka, se nappal...
 BOLDIZSÁR ...sosem fog az eszembe jutni más,
 ZACHES ...sosem fog az eszembe jutni más,
 BOLDIZSÁR ...csak te.
 ZACHES ...csak te.
 BOLDIZSÁR Most pedig arra kérem...
 hogy hajtsa le a fejét egy kicsit.
 ZACHES Most pedig arra...
 BOLDIZSÁR Ezt nem kell utánam
 mondani, csak hajtsa le a fejét.
 ZACHES De mért?
 BOLDIZSÁR Azért, mert ez következik.
 ZACHES A szertartáshoz tartozik?
 BOLDIZSÁR Igen.
 CANDIDA Ne okvetetlenkedj, hanem csináljad!

Fabienne lefogja Zachest, Boldizsár a gnóm fejéhez szorítja a Prosperől kapott üvegdarabot, valami nagyon erős effekt szólal meg ismét, de más, mint eddig, amikor csak Zaches fejéhez értek, villámlásszerű fények. A kép kimerevedik, mindenki mozdulatlaná válik, Prosper és Rosebelverde leereszkednek, sétálnak a népszép között, mint valami panoptikumban

ROSEBELVERDE Milyen durván elbántak velem...
 PROSPER Drágám,
 ne érzelegjen! Örvendhetne inkább,
 hogy gyermeked hibáját az utolsó
 utáni pillanatban helyrehozni
 még sikerülhetett.
 ROSEBELVERDE És most mi lesz?
 PROSPER Eztán minden az ő kezükbe van.
 A mi hatalmunk innen véget ér,
 maguk kell döntenek sorsuk felől,
 itélni egymásról és önmagukról,
 s aligha lesz könnyű az ébredés,
 valami sok jót nem remélhetünk.
 ROSEBELVERDE Legszívesebben ellopnam magammal.
 PROSPER Maga is tudja, hogy ez lehetetlen.

Prosper és Rosebelverde el. A kép ismét meglevenedik. Boldizsár és Fabienne elengedi Zachest, aki szembefordul a döbönt tömeggel

ZACHES Na, folytassuk a szertartást tovább!

Candida elájul, Boldizsár élesztgeti. Hangok a tömegből

KÓRUS Ki ez a gnóm?
 Ki ez a csúf varangy?
 Egy majomember.
 Hasított retek.
 Még hogy miniszter!
 ZACHES Most meg mi van? Mit bámultok, hülyék?!
 Marhák! Pofátokat becsubkni, hé...!
 Cinóber vagyok, az államminiszter,
 a Nagy Zöldfoltos Tigrisrend Lovagja.
 KÓRUS Hogy van pofája!
 PAPHNUTIUS Ki ez a szörnyeteg?
 KÓRUS De hová lett Cinóber úr?
 Tapossuk ki a belét!
 Hová tűnt, Cinóber úr?
 Szemfényvesztés!
 Egy közönséges alruna.
 Aljas merénylet!
 Cinóber úr! Cinóber úr!
 Vigyázat, megszökik!
 Fogjátok el!
 ZACHES Mindenkit karóba húzathatok,
 ki nem engedelmeskedik nekem...
 Karvalyok, pojják! Azt öletek meg...
 KÓRUS Kapjátok el!
 ZACHES (Paphnutiushoz) Intézkedjék, uram!
 Védje meg a miniszterét!
 KÓRUS Ott rohan!

6. jelenet

A felajzott tömeg lázasan, vérszomjasan keresi a gnómot. Örült rohangálás, keresés, és a keresés ürügyén rombolás, lopás, fosztogatás, vádaskodások, gyánúsítgatások, verekedések, kérelmek – egy szóval anarchia. Az alkalmi népvész szerepét Mosch Terpin igyekszik betölteni

MAX Amarra látták.
 TERPIN A nyelvét fogom kivágni először.
 MÓRIC Biztos elbújtatta valaki... Talán éppen te!
 MAX Szét is ütöm a mocskos pofádat.
 MÓRIC Mit fizetett az életéért, te Júdás!?
 TERPIN Paphnutius az oka az egésznek.
 1. LÁZADÓ Ugyan már, ő nem tehet semmiről!
 2. LÁZADÓ Egy uralkodó. Miről nem tehet?!
 TERPIN Nyakunkra ültette a szörnyszülöttet.
 1. LÁZADÓ Őt is csak becsapták.
 2. LÁZADÓ Gyalázat! Kergessük el!
 3. LÁZADÓ Vesszen a trónbitorló!
 2. LÁZADÓ Vesszen Paphnutius, vesszen Cinóber!

No. 26.

KÓRUS Előre, harcba mind,
 nincsen már más kiút!
 Vesszen Cinóber, és
 vesszen Paphnutius!
 Gyalázat, hogy nekünk
 egy szörnyszülött parancsol,
 rőt szegyenpir lobog
 mindenik honfiarcon.
 Szemfényvesztő bitang,
 alávaló csaló,
 nyakunkra ült a rém,
 nyakunkra ült a gnóm.
 Nem tűrhetjük tovább,
 fegyverbe mind, ki él,
 ha kell, meg is halunk
 ez édes szép honért! (A dal vége)
 TERPIN Előbb a gnómot kell kinyuvasztani,
 mert ezt a szegyet másképp túl nem élem.
 MAX (fölebe kerekedik Móricnak)

MÓRIC Mondod még, hogy én bújtattam el?
Eressz már!
2. LÁZADÓ A föld nem nyelhetted el, habár...
TERPIN Mit hogy habár?
3. LÁZADÓ Azt, hogy olyan különös az egész...
MÓRIC (fölebe kerekedett társának)
Ismerd be, hogy te rejtegeted, piszkos áruló.
Mennyiért vett meg?! Na nyögd ki, hol van?!
MAX Te meghibbantál?
TERPIN Máglyára vele, ez a legkevesebb!
LISA (megjelenik kezében a Zaches-babával) Édes, szép urak, mi ez a szörnyű felfordulás? Minek ordítotok? ... Adjon már egy korty pálinkát valaki.
TERPIN Nem érünk rád, banya! És jobban teszed, ha elvackolsz valahol, mert még bajod eshet.
LISA Na, nézzél meg jobban, varjú bácsi... Mi jut eszedbe? Figyeli már! Csak piszkos vagyok, de nem beteg... hát elgyötört az út, na... mer' sokat vándoroltam... Mutasd a butykosod! ... Hagyjad itt ezeket... Elmegyünk tehozzád, adol egy kád vizet, azt majd nézegethetsz, mert csodát teszek veled...
3. LÁZADÓ Takarodjál innen!

És ekkor fönny a magasban, az ablak mögött megjelenik Zaches. Riadtan néz le a sokadalomra

TERPIN (talán fegyvereket osztogat) Bementek minden házba, padlásra, pincébe. Töviről hegyire átkutattok mindent! Nincs kivétel, és nincs kegyelem, azonnal végeztek azzal, ki ellenáll.
MÓRIC (ki eddigre már valami kintpadra vonta Maxot) Beszélj, te rohadék, mert kitolom a szemed!
MAX Semmit sem tudok! Ártatlan vagyok!
LISA (Terpinnél próbálkozik) Én bármit megteszek, uram... Érti, hogy gondolom, hogy bármit... Olyat az úr nem tud kitalálni...
TERPIN A pokolba veled, szipirtó! Veszed le rólam a kezéd!
LISA Pokolra valók vagytok ti mind! Hetediziglen legyetek átkozottak! (Talán mert épp a földre lökték, veszi észre a magasban Zaches)
Kicsim! Édesem! ... A szememnek nem hiszek... Hát te meg mit keresel te ott? Te ördögfatty, jössz le onnét mindjárt?! Zaches, drága kis bogaram! Itt a mama! Gyere, gyere ide gyorsan!
3. LÁZADÓ A gnóm! Ott van a gnóm.
2. LÁZADÓ Még mutogatja is magát.
TERPIN Felkoncolom.
MÓRIC Még hogy Cinóber úr.
MAX A kis Zaches.
TERPIN Gyerünk, utánam!
LISA Hé, emberek! Mit akarnak tőle? Ne bántsák! Menekülj, kicsim!
Fuss, menekülj!

A lázadók elviharzanak, Max és Móric ekkor látja meg vagy ismeri föl Lisát

7. jelenet

Lisa, Max és Móric

MAX Te csak álljál csak meg egy piciké!
LISA Mi van?
MAX A macskavíz? Mi? Macskavíz?
LISA A gyermekem! Kis Zaches, menekülj!
MÓRIC Ne mondd, hogy meg nem ismered? Nem tudod, kik vagyunk?
LISA Hagyjatok! Eresszetek!
MAX Két hétig nem is láttam a szememmel.
Mocskos banya! Azt hittem, már sose Fogok. Tudod, mit éltem át?
LISA Fiam!
A fiamhoz kell mennem most azonnal!
... Ne bántsák, ne! ... Ne bántsatok!
MÓRIC Hiába
is nyávgatsz, és hiába jajveszékelsz, véged! Addig imádkozzál, amíg

van még mivel!
LISA Alávaló,
mocskos gazemberek!
MAX Na, macskavíz?
Mi? Macskavíz?
LISA Hát én csak védekeztem.
Ti bántottatok. ... Zaches, kicsikém!
MAX Megdöglesz, most megdöglesz, azt tudod?
LISA Istentelen szörnyetegek! Segítségek!
Segítsen valaki!
MÓRIC Nesze! Ez még
a legkevesebb, amit érdemelsz!

Aztán Lisa valahogy kiszabadítja magát, és elmenekül, nyomában a két suhancsal

8. jelenet

A lázadók Mosch Terpinnel az élen betolnak egy amforát, benne a halott Zaches fejével, csak a lábai lógnak ki

TERPIN Senki sem nyúlhat hozzá, csak én!
Miszlikekbe vágom. Az enyém! Enyém!
2. LÁZADÓ Uraságod mit művel lent a mélyben?
3. LÁZADÓ Nem talált jobb helyet?
TERPIN Na mássz elő!
Ne kelljen kétszer mondanom!
3. LÁZADÓ Uram,
lássa be, önnek a legteljesebb mértékben vége van.
5. LÁZADÓ Nincsen tovább,
feltartott kézzel adja meg magát!
2. LÁZADÓ Hogy milyen száználmas a kis vakarcs.
1. LÁZADÓ Halálos félelmében elhalálozott.
TERPIN Az nem lehet, hogy meg nem ölhetem.
2. LÁZADÓ De ő az, biztosan?
3. LÁZADÓ Megváltozott,
elég erősen.
1. LÁZADÓ Már nem is hasonlít...
TERPIN Na, ezt azért nem mondanám.
5. LÁZADÓ Ki ez?
ORVOS Halálában az arc megváltozik.
1. LÁZADÓ De ennyire?
ORVOS Igen.
TERPIN Csak ő lehet,
hiszen mellére tűzve ott virít mind a húsz kövével ama örökbecsű Zöldfoltos Tigrisrend szalagja...
ORVOS Sekélyesen ha mondanám, a légzés legteljesebb mértékű megszűnése okozta itt az exitust, azonban hozzá kell tennem nem mellékesen, hogy a légzés e krónikus hiányát, testnedvszívárgás idézte elő, s mivel e nedv magasan összegyűlt az edényben, ahol a páciensünk – amint azt látni – fejjel lefelé foglalt helyet, így arcberendezése mélyen a folyadék alá került – ezért nem állt módjában lélegezni.
TERPIN Bámulatos diagnózis, uram, maradéktalan osztom nézetét, s csupán annyit tennék hozzá szerényen, remélve, hogy meg nem bántom vele: e végzetes testhelyzet csak csupán ama kivételesen romboló hatászatnak tulajdonítható, amit a rendjel, eme nagybecsű Zöldfoltos Tigrisrend a páciensünk gerincének idegdúcaira,

a szívidegre és a bélfordorra
folytatólagos viselése által,
minden kétséget kizárón gyakorolt.

Tapsvihar

HANGOK
ORVOS
Bravó! Bravó!
Delikát, felvilágosult tudás.
Magam se mondtam volna pontosabban.
Barátom, adja ide a kezét!

*Lisa ront be, talán tépetten, véresen, bizonyos kézítusák nyomait viselve
mágán, kezében esetleg ott van régi fegyvere, a vakító macskavíz*

LISA
Nehogy bántani merjétek! Az én
fiam! Táguljatok, gazemberek,
különben végetek!

TERPIN
Megnézheted,
parancsolj!

LISA
Istentelen gyilkosok!
Hogyan tehetetek ilyet? Miért?
Hát ártott-e ez a kis béka akármit
is?

3. LÁZADÓ
LISA
Hisz' hozzá se nyúltunk, asszonyom!
Fiam! Fiam! Fiam!

1. LÁZADÓ (Terpinhez)
ORVOS
Biztos, hogy halott?
Akár

TERPIN
vege van.
Na menjünk,

A lázadók elsomfordálnak, Lisa az amforát átölelve jajveszékél

LISA
Zachesem! Drága, édes jó fiam!
Hát itthagytad boldogtalan anyádat?
Nem vigasztal már engem senki sem?
Senki sem lesz, ki öreg napjaimra
támaszt nyújt majd nekem, és...
(Észreveszi a rejtékhelyéről óvatosan
előkászálódó Paphnutiust)
Maga meg kicsoda?

PAPHNUTIUS
Paphnutius
vagyok.

LISA
Felsőleges úr!
PAPHNUTIUS
Az illető
tehát az ön fia?

LISA
Miért, talán
felsőged nem hiszi?

PAPHNUTIUS
Dehogynem.
LISA
Nahát, még ilyet... Itt élt a gyerek...
Hogy mennyi pompa, milyen sokra vitte.
Csak tudnám, hogyan, a kis nyomoronc.
Felfoghatatlan...

PAPHNUTIUS
Erről én se tudok
sokat.

LISA
Viccel velem?
PAPHNUTIUS
Nem, esküszöm.

LISA
De ezek szerint – az eszem is megáll –
ezt a sok szépet most mind én öröklöm?

PAPHNUTIUS
Örömét értve, óva inteném...

LISA
Ki más? Az én fiam volt ez a csöpp
kis excellenciás, enyém a ház és
minden, mi benne van...

PAPHNUTIUS
Amit itt lát,
miniszteri vagyom... Következésképp
újra az államé.

LISA
Ez gyönyörű...
Hát akkor nekem mi hasznom belőle,
hogy ilyen nagy vagyonhoz, magas ranghoz
jutott... Maradt volna velem, neveltem
volna fel, és cipeltem volna csak
tovább magam; az emberek szíve

megenyhült volna látva kínjaim,
s olykor-olykor némi alamizsnát
löktek volna elébem.

PAPHNUTIUS
Vélhetőleg
így lett volna, igen.

LISA
De mégse így lett...

PAPHNUTIUS
Felsőleges úr kedvelte – gondolom.
Több mint kétségtelen, hogy bizonyos
megmagyarázhatatlan vonzerőt
sugárzott...

LISA
És ebből én mit se' vettem
észre...

(Csak most veszi alaposabban szemügyre Zaches)
Tulajdonképpen milyen gyönyörű lett...
Bámulatos! Talán nem is az én
fiam.

No. 27.

LISA
Akik régen ismerték, el se hinnék,
hiába is mesélem majd nekik...
A tisztelendő úrnak ott minálunk
olyan sok kitömött madara és
mindenféléje van, ha szépen kérem,
hát biztosan segít, hogy kitömessem
ezt a kis daliát, vörös kabátban,
és szép szalaggal, csillaggal a mellén,
és a kemence mellett álldigál majd,
azt majd csak jönnek, és majd csak csudálják...
(A dal vége)

PAPHNUTIUS
Kivételesen szép e gondolat,
olyannyira, hogy én magam fogom
valóra váltani... Így lesz, igen...
Bebalzsamoztatom... Majd keresünk
méltó helyet neki, ahol a nép
tisztelétét leróhatja előtte,
s emléke így örökkön fennmarad,
hiszen ő volt legjobb miniszterem:
a Zöldfoltos Tigrisrend nagylovagja.

LISA
Felsőleges úr, hálásan köszönöm!
PAPHNUTIUS
És így majd én is mindig láthatom,
ha éppen kedvem van, és eljövök.
Fejemben lassan összeáll a kép,
lassan felfogom, mi történhetett...
Csakis valami gonosz aknamunka,
hatalmunk elleni, alattomos
merény lehet, hogy a derék Cinóbert
éppen azon a boldog násznapon
oly ocsmány színben láttuk megjelenni,
akár valami szörnyszülött manót.
Csakis valami káprázat lehet,
amely ott mindnyájunk szemére ült,
homályosítva tiszta tekintetünk: nem,
nem az volt ő, kinek láttuk imént,
hanem kinek megismertük korábban;
kivételes tudású, bölcs, erős,
patyolatlelkű államférfiú.
Jöjjön, és azonnal intézkedem...

9. jelenet

Boldizsár, Candida, Fabienne, Zaches az amforában

CANDIDA
Én annyira megijedtem, de tényleg,
nézzed meg, még mindig lúdbőrözök...
Hiszed vagy nem, meg se ismertelek
egyáltalán abban a maskarában...
Apám mondja mindig „nil admirari”,
hogy semmin se csodálkozni, tudod...
ehhez próbálok tartani magam...
Az én ruhám azért elég csinos lett.

Szerinted? ... Egy semmiség, csak milyen rafinált... Hát a színházi szabó csinálta, ...Kees úr... nagy kitüntetés... ezután másnál nem is dolgoztatok... Olyan jó megint látni titeket... nagyon, de nagyon hiányoztatok... Ha nem nevensz ki, mondok valamit... Alig merem... Éppen neked, akit... de hát ki másnak, mint neked... na szóval az van, hogy tegnap délután – magam se értem már, miért – egy verset írtam. Na mit szólsz? És tudod miről? Az őszről! Az ablakomból néztem kifelé, és valahogy összefacsarodott az a bolond szívem... Képzeltetted... Kívülről még nem tudom elszavalni... de majd ha jössz, felolvasom neked.

10. jelenet

Rosebelverde, Prosper, Zaches az amforában

No. 28. Epilógus

ROSEBELVERDE Te gyámoltalan kis szörnyeteg, milyen irtóztató halál jutott neked. Rettenetes, csakis az én hibám, csak én okoztam rémes vesztedet. Úgy hittem, az a messzi fény, amely a bölcsesség s a szépség látszatával öltöztetett fel a világ előtt, egész valódat átragyogja, és egy belső hang megsúgja majd neked: te nem az vagy, akinek tartanak, te nem az vagy, akinek tartanak, s minden erőddel azon kell legyél, hogy

előkeresd magadban mind a jót, amit e könnyelmű varázs nyomán köröztetted mindenki neked tulajdonít... De lusta lelked nem emelkedett fel, durvaságából mit sem engedett, benned nem szólalt meg az égi hang; nem lettél más, mint aki mindig is, egy ostoba és gonosz kis bitang. Tévedtem, jobb lett volna tán, ha nem segítelek, s hagyom, hogy megmaradj annak, aminek teremtett az ég: értelmetlen, mihaszna torzszülöttnek. Ha így teszlek, tán elkerülheted e szégyenteljes, oktalan halált.

PROSPER

Kisasszonyom, ne vádolja magát, bárhogy is lett, ön arról nem tehet: a legnemesebb szándékok vezették, annyi történt csupán, hogy tévedett. Köszönöm, hogy megtartotta szavát, s halálában megszépítette őt – most épp olyan, milyennek életében hinni szeretne volna önmagát. Az ön kedvéért bármit, kedvesem.

ROSEBELVERDE

Minden bűbájom elfogyott.

PROSPER

ROSEBELVERDE

Ugyan!

PROSPER

ROSEBELVERDE

Hogyan lehet legszebb szándékaink jutalma ennyi keserves kudarc?

PROSPER

Túlságosan megtelt ez a világ fölösleges díszekkel és romokkal.

ROSEBELVERDE

Jöjjön, maradnunk nincs miért tovább. Menj csak, Vörös király, messze futó vizeken egyedül... én maradok – hideg, fehér és fénytelen – magam...

Ahogy Rosebelverde és Prosper két irányban lassan eltűnik, elfogy a zene. Az eddig átláthatatlan amfora átlátszóvá válik: benne a megszépült Zaches meztelenül, embrionális pózban

Vége

*A darab az Új Színház felkérésére készült. Zenéjét szerezte: Melis László. Rendező: Réthly Attila.